

Ó a Labhairt

Cúrsa Gaeilge Idirmheánach do Mhúinteoirí Bunscoile

Marie Whelton agus Aodán Mac Suibhne

*Grianghraif
Éamon Ó Murchú*

Í a Labhairt

Cúrsa Gaeilge Idirmheánach do Mhúinteoirí Bunscoile

Aodán Mac Suibhne
agus
Marie Whelton

An chéad chló 2008

Cóipcheart © Coláiste Mhuire, Institiúid Oideachais Marino, 2008
© Grianghraif: Éamon Ó Murchú

Foilsithe ag Coláiste Mhuire, Institiúid Oideachais Marino

Gach ceart ar chosaint. Ní ceadmhach aon chuid den fhoilseachán seo a atáirgeadh, a chur i gcomhad athfhála nó a tharchur ar aon mhodh ná slí, bíodh sin leictreonach, meicniúil, bunaithe ar fhotachóipeáil, ar thaifeadadh nó eile, gan cead a fháil roimh ré ó Choláiste Mhuire, Institiúid Oideachais Marino.

Eagarthóireacht: Aodán Mac Suibhne
Dearadh: Marie Whelton

ISBN 1899162024

CLÁR

Réamhrá/Introduction		4
Aonad 1	An Teach	7
Aonad 2	Imeachtaí an Lae	17
Aonad 3	Bia agus Deoch	29
Aonad 4	Taisteal	41
Aonad 5	Na Meáin Chumarsáide	51
Aonad 6	Ag Múineadh	63
Aguisín	Briathra	75

RÉAMHRÁ

Is cúrsa Gaeilge idirmheánach é *Í a Labhairt*, do mhúinteoirí bunscoile atá ag foghlaim Gaeilge. Is forlíonadh é le *Beatha Teanga*, le Daithí Ó Madáin - cúrsa Gaeilge do thosaitheoirí atá ina mbunmhúinteoirí. Is réamhchúrsa é do *Cóir Ghaoithe*, le húdair an téacsleabhair seo - cúrsa ullmhúcháin don Scrúdú le hAghaidh Cáilíochta sa Ghaeilge (S.C.G.).

Sé cinn d'Aonaid atá in *Í a Labhairt* seo. Tá na hAonaid bunaithe ar na "Téamaí agus Topaicí" atá aitheanta in *Siollabas Teanga: An Scrúdú le hAghaidh Cáilíochta sa Ghaeilge (S.C.G.)*, An Roinn Oideachais agus Eolaíochta, Baile Átha Cliath, 2004. Déantar iarracht sa chúrsa, cur ar chumas an fhoghlaimora na Feidhmeanna Teanga in *Siollabas Teanga* a chomhlíonadh. Bíonn na feidhmeanna teanga sin le feiceáil sna cuspóirí ag tús gach aonaid.

Tá an leagan amach céanna ar gach aonad. Ag tús gach aonaid, faighimid comhrá idir fear agus bean agus iad i suíomh ar leith. Faightear gach comhrá ar an dlúthdhiosca atá ag dul leis an gcúrsa. Is é an comhrá sin, croí gach aonaid. Sa téacsleabhar, cuirtear leagan Béarla den chomhrá ar fáil taobh le taobh leis an leagan Gaeilge. Tar éis gach comhrá, cuirtear "Foclóir le Foghlaim" ar fáil a chabhróidh leis an bhfoghlaimoir a stór focal a leathnú agus a bheith cumarsáideach ar an téama/topaic. In "Aistrigh go Gaeilge", iarrtar ar an bhfoghlaimoir comhrá eile a bhaineann leis an téama nó an topaic chéanna a aistriú ó Bhéarla go Gaeilge. Díritear ansin ar ghné éigin de Ghramadach na Gaeilge a bhíonn i gceist sa chomhrá bunaidh. Mínítear an pointe gramadaí agus bíonn cleachtaí le déanamh. In "Seanfhocail le Foghlaim", tugtar ocht gcinn de sheanfhocail, mínítear iad focal ar fhocal agus déantar iarracht ciall agus brí gach seanfhocail a thabhairt. Chun cur le feacht teanga an fhoghlaimora, cuirtear mír ar fáil i ngach aonad ar logainmneacha coitianta. Bristear síos gach logainm agus tugtar an leagan Béarla de.

Ag leagan béime ar a thábhachtaí agus atá an briathar sa Ghaeilge, tá Aguisín curtha leis an téacsleabhar a dhíríonn ar an Aimsir Chaite, an Aimsir Láithreach agus an Aimsir Fháistineach de bhriathra ón gCéad Réimniú agus ón Dara Réimniú agus de na Briathra Neamhrialta go léir. Chun an fhoghlaim a dhaingniú, cuirtear cleachtaí ar na briathra ar fáil.

INTRODUCTION

Í a Labhairt is an intermediate course in Irish for primary school teachers who are learning the language. It is an extension of *Beatha Teanga* by Daithí Ó Madáin - a course in Irish for beginners who are primary school teachers. It's a precursor to *Cóir Ghaoithe*, by the authors of this textbook - a preparatory course for the Scrúdú le hAghaidh Cáilíochta sa Ghaeilge (S.C.G.).

There are six units in *Í a Labhairt*. The units are based on the themes and topics which have been identified in *Siollabas Teanga: An Scrúdú le hAghaidh Cáilíochta sa Ghaeilge (S.C.G.)*, Department of Education and Science, Dublin, 2004. The learner is enabled to fulfil language functions identified in *Siollabas Teanga*. Those language functions are given as objectives at the beginning of each unit.

Each unit follows the same format. At the beginning of each unit, there is a conversation between a man and a woman in a particular setting. That conversation is on the CD which accompanies the course. The conversation is the heart of every unit. In the textbook, an English version of the conversation is presented side by side with the Irish version. Following each conversation, a section entitled "Vocabulary to be Learned" is provided to broaden the learner's vocabulary and to foster good communication on the theme/topic. In "Translate into Irish", the learner is asked to translate into Irish from English, another conversation related to the same theme/topic. An aspect of Irish grammar, which features in the original conversation, is then explored. The grammar is explained and exercises are provided. In "Proverbs to be Learned", eight proverbs are listed, they are explained word by word and each one's meaning and wisdom is conveyed. To enhance the learner's language awareness, a section is included in each unit on common placenames. Each placename is broken down and its English version is given.

Emphasising the importance of the verb in Irish, an Appendix is included which focuses on the Past, Present and Future Tenses of verbs in the First and Second Conjugations and of all the Irregular Verbs. To reinforce the learning, excercises on the verbs are also included.

AONAD A HAON

AN TEACH

San Aonad seo cuirfear ar do chumas:

- beannú do dhuine agus beannú ar ais
- cabhair a iarraidh agus cabhair a thairiscint
- tuairisciú
- fiosrú
- ceisteanna a chur ag lorg eolais agus ceisteanna a fhreagairt ag tabhairt eolais
- ábaltacht a léiriú
- a léiriú gur gá rud éigin a dhéanamh.

COMHRÁ

Tá Bríd sa bhaile. Tá cúpla jab beag le déanamh aici ar an teach. Tá sí ag cur glao gutháin (*telephone call*) ar Liam. Is leictreoir (*electrician*) é Liam.

Liam: Haló! Liam de Róiste anseo. An féidir liom cabhrú leat?
Hello. Liam de Róiste here. Can I help you?

Bríd: Dia is Muire duit, a Liam! Tá mise i mo chónaí i nDún Droma. Tá leictreoir uaim. Tá cúpla jab le déanamh agam i mo theach.
Hello Liam! I live in Dundrum. I need an electrician. I have a few jobs to be done in my house.

Liam: Céard atá mícheart?
What's wrong?

Bríd: Tá soicéad sa seomra suite agus níl aon chumhacht ann.
There is a socket in the sitting room and there is no power in it.

Liam: Aon rud eile?
Anything else?

Bríd: Tá solas sa chistin briste.
There is a light in the kitchen broken.

Liam: B'fhéidir go bhfuil cúpla fiús imithe.
There might be a few fuses gone.

Bríd: Tá na fiúis go léir ceart go leor. Sheicéail mé iad.
All the fuses are fine. I checked them.

Liam: Beidh mé in ann dul amach chugat maidin Dé Sathairn. Céard é do sheoladh?
I will be able to go out to you Saturday morning. What is your address?

Bríd: Uimhir a naoi, Sráid na hEaglaise.
Number nine, Church Street.

Liam: An féidir leat treoracha a thabhairt dom, más é do thoil é?
Can you give me directions please?

Bríd: Cas ar dheis ag an stáisiún peitрил, téigh díreach ar aghaidh agus cas ar chlé ansin. Tá mo theach os comhair an tséipéil.

Turn right at the petrol station, go straight ahead and turn left then. My house is opposite the church.

Liam: Feicfidh mé thú Dé Sathairn ar a haon déag a chlog.
I will see you on Saturday at eleven o'clock.

Bríd: Rud eile. Níl aon uisce agam sa bhuacaire fuar sa seomra folctha.
Another thing. I have no water in the cold tap in the bathroom.

Liam: Caithfidh tú pluiméir a fháil don jab sin. Is leictreoir mise.
You need to get a plumber for that job. I'm an electrician.

Bríd: Slán go fóill, mar sin!
Good-bye for now, so!

FOCLÓIR LE FOGHLAIM

Haló! - *Hello!*

Haigh! - *Hi!*

Dia duit! - *God be with you!*

Dia is Muire duit! - *God and Mary be with you!*

Slán - *Good-bye!*

Slán go fóill! - *Good-bye for now!*

teach - house

teach scoite - *(a) detached house*

teach leathscoite - *(a) semi-detached house*

bungaló - *(a) bungalow*

árasán - *(an) apartment*

sa bhaile - *at home*

doras - *(a) door*

fuinneog - *(a) window*

balla - *(a) wall*

díon - *(a) roof*

simléar - *(a) chimney*

geata - *(a) gate*

gairdín - *(a) garden*

garáiste - *(a) garage*

os comhair an tí - *in front of the house*

ar chúl an tí - *at the back of the house*

an chistin - *the kitchen*

seomra bia - *(a) dining room*

seomra suite - *(a) sitting room*

seomra codlata - *(a) bedroom*

seomra folctha - *(a) bathroom*

leithreas - *(a) toilet*

halla - *(a) hall*

staighre - *(a) stairs*

áiléar - *(an) attic*

guthán - *(a) telephone*

glao gutháin - *(a) telephone call*

uimhir ghutháin - *(a) telephone number*

fadhb - *(a) problem*

fadhbanna - *problems*

seirbhís - (a) service

seirbhísí - *services*

leictreoir - *(an) electrician*

pluiméir - *(a) plumber*

siúinéir - *(a) carpenter*

péintéir - *(a) painter (decorator)*

garraíodóir - *(a) gardener*

An féidir liom - *Can I?*

An féidir liom cabhrú leat? - *Can I help you?*

Tá leictreoir uaim. - *I need an electrician.*

cumhacht - *power*

leictreachas - *electricity*

trealamh - appliances

citeal leictreach - *(an) electric kettle*

iarann - *(an) iron*

tóstaer - *(a) toaster*

meaisín níocháin - *(a) washing machine*

mias - *(a) vessel (dish)*

miasniteoir - *(a) dishwasher*

sorn - *(a) cooker*

oigheann - *(an) oven*

oigheann micreathonnach - *(a) microwave oven*

teilifíseán - *(a) television set*

raidió - *(a) radio*

folúsghlantóir - *(a) vacuum cleaner*

ceart - *right*

mícheart - *wrong*

soicéad - *(a) socket*

plocóid - *(a) plug*

lasc - *(a) switch*

solas - *(a) light*

soilse - *lights*

bolgán - *(a) bulb*

Las an solas. - *Turn on (Light) the light.*

Múch an solas. - *Turn off (Quench) the light.*

fiús - *(a) fuse*

seiceáil - *check*

sheiceáil mé - *I checked*

treoir - (a) direction

treoracha - *directions*

Cas ar dheis. - *Turn to the right.*

Cas ar chlé.- *Turn to the left.*

Téigh díreach ar aghaidh. - *Go straight ahead.*

buacaire - *(a) tap*

píobán - *(a) pipe (waterpipe)*

doirteal - *(a) sink*

An mbeidh tú in ann? - *Will you be able?*

Beidh mé in ann.- *I will be able.*

cárta - *(a) card*

an fhadhb - *the problem*

seoladh - *(an) address*

AISTRIGH GO GAELIGE

Tá Bríd ag cur glao gutháin ar Stiofán. Is pluiméir é Stiofán.

Stiofán: *Hello! Stiofán O'Neill here. Can I help you?*

Bríd: *Hi! I got your card through the door. You're a plumber. I have a few jobs to be done in my house.*

Stiofán: *What's the problem?*

Bríd: *I have no water in the cold tap in the bathroom.*

Stiofán: *There might be air in the pipe.*

Bríd: *Will you be able to come out?*

Stiofán: *What is your address?*

Bríd: *Number ten, Riverview.*

Stiofán: *I will see you tomorrow morning at ten o'clock.*

Bríd: *Good-bye for now so!*

FREAGRAÍ

Stiofán: Halo! Stiofán Ó Néill anseo. An féidir liom cabhrú leat?

Bríd: Haigh! Fuair mé do chárta tríd an doras. Is pluiméir tú. Tá cúpla jab le déanamh agam i mo theach.

Stiofán: Céard í an fhadhb?

Bríd: Níl aon uisce agam sa bhuacaire fuar sa seomra folctha.

Stiofán: B'fhéidir go bhfuil aer sa phíobán.

Bríd: An mbeidh tú in ann teacht amach?

Stiofán: Céard é do sheoladh?

Bríd: Uimhir a deich, Radharc na hAbhann.

Stiofán: Feicfidh mé thú maidin amárach ar a deich a chlog.

Bríd: Slán go fóill mar sin!

GRAMADACH

Comhréir nó Ord Focal *Syntax or The Order of Words*

Uaireanta, sa Ghaeilge, athraíonn an t-ord ina bhfuil focail.
Sometimes, in Irish, the order in which words are, changes.

Mar shampla:

ag tabhairt treoracha
ach
An féidir leat treoracha a thabhairt?

ag léamh leabhair
ach
Ba mhaith liom an leabhar a léamh.

ag ól uisce
ach
B'éigean dom uisce a ól.

Athraíonn an t-ord ina bhfuil an briathar agus an t-ainmfhocal tar éis na struchtúr seo:

The order of the verb and the noun changes after the following structures:

An bhfuil cead agam...? *Do I have permission to...*

Caithfidh mé... *I have to/I must...*

B'éigean dom...*I had to...*

Bhí orm...*I had to...*

An féidir leat...? *Can you...?*

Níl mé in ann... *I am not able to...*

D'iarr sé orm... *He requested me to...*

D'éirigh liom... *I succeeded...*

Theip orm... *I failed to...*

Bain na lúbíní agus scríobh amach na habairtí seo i gceart.

1. An féidir liom (ag fáil: leabhar) as an leabharlann?

2. Caithfidh mé (ag déanamh: m'obair bhaile) anois.

3. B'éigean dom (ag imirt: cluiche peile) tar éis na scoile.

4. D'éirigh liom (ag fáil: pas) sa scrúdú.

5. Ba mhaith liom (ag cur: cárta poist) chuig m'aintín.

6. An bhfuil cead agam (ag tógáil: an liathróid)?

7. D'iarr an Príomhoide orm (ag oscailt: an scoil).

8. Níl mé in ann (ag seinm: an fheadóg).

9. Bhí orm (ag scríobh: aiste) don léachtóir.

10. Shocraigh Síle (ag ceannach: gluaisteán nua).

FREAGRAÍ

1. An féidir liom leabhar a fháil as an leabharlann?
2. Caithfidh mé m'obair bhaile a dhéanamh anois.
3. B'éigean dom cluiche peile a imirt tar éis na scoile.
4. D'éirigh liom pas a fháil sa scrúdú.
5. Ba mhaith liom cárta poist a chur chuig m'aintín.
6. An bhfuil cead agam an liathróid a thógáil?
7. D'iarr an Príomhoide orm an scoil a oscailt.
8. Níl mé in ann an fheadóg a sheinm.
9. Bhí orm aiste a scríobh don léachtóir.
10. Shocraigh Síle gluasteán nua a cheannach.

SEANFHOCAIL LE FOGHLAIM

Níl aon tinteán mar do thinteán féin.

tinteán = hearth.

There is no hearth like your own hearth. There is no place like home. Home sweet home. Every savage loves his native shore.

Níl aon áit (place) níos deise (nicer) ná d'áit féin.

Is gaire cabhair Dé ná an doras.

gaire = nearer; cabhair Dé = God's help; an doras = the door.

God's help is nearer than the door. God's help is never far away.

Bíonn cabhair ó Dhia (from God) níos gaire dúinn (nearer to us) i gcónaí (always) ná mar a cheapaimid (than we think).

Is sleamhain iad leaca an tí mhóir.

sleamhain = slippery; leaca = slabs, the floor; leaca an tí mhóir = the floors of the big house.

Slippery are the floors of the big house. It is easy to slip/make a mistake when you are in an important place.

Tá sé éasca (easy) botún a dhéanamh (to make a mistake) in áit thábhachtach (in an important place).

Aithníonn ciaróg ciaróg eile.

aithníonn = recognizes; ciaróg = beetle.

One beetle recognizes another. Birds of a feather flock together.

Bíonn daoine (people) den chineál céanna (of the same type), ón tír chéanna (from the same country) nó den ghairm chéanna (from the same profession), go minic le chéile.

Is trom an t-ualach an leisce.

trom = heavy; an t-ualach = the load; leisce = laziness.

Laziness is a heavy load. A lazy person feels that every job is a difficult one.

Braitheann duine leisciúil (a lazy person) gur jab deacair (a difficult job) é gach jab.

Is namhaid í an cheird gan í a fhoghlaim.

namhaid = an enemy; an cheird = the craft, trade; gan í a fhoghlaim = without learning it.

An enemy is the craft that is not learned.

Nuair nach bhfoghlaimíonn tú ceird éigin i gceart (when you do not learn a particular craft properly), cruthóidh an cheird sin deacrachtaí duit (that craft will create difficulties for you).

Is olc an chearc nach scríobann di féin.

olc = bad, no good; an chearc = the hen; nach scríobann di féin = that does not scratch for herself.

No good is the hen that does not scratch (the ground) for herself. Lazy is the person who does not do his/her bit to get his/her own food.

Is duine leisciúil(lazy) é/í an duine nach gcuireann a bhia féin ar fáil (who does not provide food for himself).

Is minic folamh bolg le gréin.

minic = often; folamh = empty; bolg le gréin = stomach to the sun.

Often empty is the stomach towards the sun. The person sunbathing is often hungry.

An duine a bhíonn ag baint taitnimh as an saol (enjoying life), is minic a bhíonn ocras (hunger) ar an duine sin.

Is olc an chearc nach scríobann di féin.

LOGAINMNEACHA

Ainm Gaeilge	DÚN, LIOS, RÁTH Ainm Béarla	Míniú
Dún Mór	<i>Dunmore</i>	<i>the big fort</i> mór = <i>big</i>
Dún Beag	<i>Doonbeg</i>	<i>the little fort</i> beag = <i>little</i>
Dún an Óir	<i>Dún an Óir</i>	<i>the fort of gold</i> óir = <i>gold</i>
Dún Droma	<i>Dundrum</i>	<i>the fort of the hill</i> droim = <i>hill,</i> <i>drumlin</i>
Dún Phádraig	<i>Downpatrick</i>	<i>the fort of Patrick</i>
Dún Bóinne	<i>Dunboyne</i>	<i>the fort of the</i> <i>Boyne</i>
Dún Dealgan	<i>Dundalk</i>	<i>the fort of Dealga</i>
Lios Mór	<i>Lismore</i>	<i>the big fort</i>
Lios Túthail	<i>Listowel</i>	<i>the fort of Tuathal</i>
Lios Dúin Bhearna	<i>Lisdoonvarna</i>	<i>the fort of the fort</i> <i>of the gap</i> bearnna = <i>(a) gap</i>
Ráth Mór	<i>Rathmore</i>	<i>the big fort</i>
Ráth Chormaic	<i>Rathcormack</i>	<i>the fort of Cormac</i>
Ráth Garbh	<i>Rathgar</i>	<i>the rough fort</i>
Ráth Fearnáin	<i>Rathfarnham</i>	<i>the fort of the alder</i> fearnán = <i>alder</i>
Ráth Droma	<i>Rathdrum</i>	<i>the fort of the hill</i> droim = <i>hill,</i> <i>drumlin</i>

AONAD A DÓ

IMEACHTAÍ AN LAE

San Aonad seo cuirfear ar do chumas:

- leithscéal a dhéanamh agus glacadh le leithscéal
- frustrachas a léiriú
- iarraidh ar dhuine rud éigin a dhéanamh
- tuairisciú
- deimhniú a lorg agus deimhniú a thabhairt
- ceisteanna a chur agus a fhreagairt
- comhbhrón a dhéanamh.

COMHRÁ

Is cairde iad Cormac agus Tríona. Buailéann siad lena chéile (*They meet each other*) gach tráthnóna Sathairn.

Cormac: Tá an-bhrón orm go bhfuilim déanach.
I am very sorry I'm late.

Tríona: Tá sé ceart go leor. Tóg go bog é!
It's alright. Take it easy!

Cormac: A leithéid de lá! Níl a fhios agam cá n-imíonn an t-am. Bíonn sé mar seo gach Satharn.
What a day! I do not know where the time goes. It's like this every Saturday.

Tríona: Suigh síos ansin agus inis dom faoi. Ach éist! Bíodh deoch agat ar dtús. Is túisce deoch ná scéal . . . A bhuachaill! Uisce do mo chara agus jin agus uisce sóide domsa . . . Anois, a Chormaic. Lean ort!
Sit down there and tell me about it. But listen! Have a drink first. A drink comes before a story . . . Boy! Water for my friend and a gin and tonic for me...Now Cormac. Continue on.

Cormac: Bhuel! D'éirigh mé ar a naoi a chlog mar a dhéanaim gach Satharn. Tar éis mo bhricfeasta thosaigh mé ag glanadh na cistine ach ghlaigh Sinéad agus chuaigh mé ag imirt galf dhá mhaide léi.
Well! I got up at nine o'clock as I do every Saturday. After my breakfast I started cleaning the kitchen but Sinéad called and I went playing pitch and putt with her.

Tríona: Ach níor mhair an galf dhá mhaide rófhada, ar mhair?
But the pitch and putt didn't last long, did it?

Cormac: Níor mhair. Bhí lón againn ansin agus ar mo bhealach abhaile chuaigh mé go dtí an t-ollmhargadh ach ní raibh mo chárta airgeadais agam.
It didn't. We had lunch then and on my way home I went to the supermarket but I didn't have my bank card.

Tríona: Céard a rinne tú?
What did you do?

Cormac: Chuaigh mé abhaile chun é a fháil ach cé a tháinig nuair a chuaigh mé abhaile ach mo dheartháir, Mícheál. Shuíomar síos le haghaidh cappuccino agus an chéad rud eile bhí sé a sé a chlog.
I went home to get it but who came, when I went home but my brother, Mícheál. We sat down for a capuccino and the next thing, it was six o'clock.

Tríona: Agus ansin bhí ort réiteach le bualadh liomsa. Ó! A Chormaic! Bhí lá uafásach agat!
And then you had to get ready to meet up with me. Oh! Cormac! You had a terrible day!

Cormac: Bhí. Agus níl faic déanta. Níl an teach glanta. Tá an gluaisteán salach, níl an féar bainte agus níl aon siopadóireacht déanta fós. Cén sórt lae a bhí agat féin?
I had. And nothing has been done. The house hasn't been cleaned. The car is dirty, the grass hasn't been cut and no shopping has been done yet. What kind of day did you have yourself?

Tríona: Bhuel! Níor éirigh mé go dtí a deich. D'imir mé cluiche gailf ansin le Caitríona ach bhí bricfeasta againn sa chlubtheach ar dtús.
Well! I didn't get up until ten. I played a game of golf then with Caitríona but we had breakfast first in the clubhouse.

Cormac: Agus ina dhiaidh sin?
And after that?

Tríona: Ina dhiaidh sin, chuaigh mé go dtí an gruagaire agus ar mo bhealach abhaile cheannaigh mé an gúna seo. Céard a cheapann tú faoi?
After that, I went to the hairdresser and on my way home I bought this dress. What do you think of it?

Cormac: A Thríona! Conas a dhéanann tú é?
Tríona! How do you do it?

Tríona: Tá sé an-éasca, a Chormaic. Tá fear céile iontach agam.
It's very easy, Cormac. I have a wonderful husband.

FOCLÓIR LE FOGHLAIM

Tá brón/áthas/fearg/eagla orm.-
*I am sad (sorry)/ happy/
cross/afraid.*

Tá an-bhrón orm. - *I am very
sorry.*
déanach - *late*

luath - *early*
Is túsce deoch ná scéal. - *Drink comes before a story.*
jin agus uisce sóide - *(a) gin and tonic*

ar maidin - in the morning/this morning

Éirigh! - *Get up!*
éirim - *I get up*
d'éirigh mé - *I got up*
d'éirigh liom - *I succeeded*
gléasaim mé féin - *I dress myself*
ghléas mé mé féin - *I dressed myself*
ním mé féin - *I wash myself*
nigh mé mé féin - *I washed myself*
triomaím - *I dry*
thriomaigh mé - *I dried*
ithim - *I eat*
d'ith mé - *I ate*
glanaim - *I clean*
ghlan mé - *I cleaned*
ag glanadh - *cleaning*
Tá an chistin glanta. - *The kitchen has been cleaned.*

caitheamh aimsire - pastimes

imrím - *I play*
d'imir mé - *I played*
ag imirt gailf - *playing golf*
ag seinm ceoil - *playing music*
ag súgradh le bréagán - *playing with a toy*
cluiche gailf - *(a) game of golf*
galf dhá mhaide - *pitch and putt*
club - *(a) club*
teach - *(a) house*
clubtheach - *(a) clubhouse*
níor mhair sé - *it didn't last*

siopadóireacht - shopping

mo bhealach - *my way*
mo shlí - *my way*

an t-ollmhargadh - *the supermarket*
airgead - *money*
airgeadas - *finance*
cárta airgeadais - *(a) bank (finance) card*

mo dheartháir - *my brother*
mo dheirfiúr - *my sister*
Suigh! - *Sit!*
suím - *I sit*
shuigh mé - *I sat*
Réitigh! - *Prepare!/Get ready!*
ag réiteach - *preparing/getting ready*
bhí ort réiteach - *you had to prepare/get ready*
buail - *hit*
buail le - *meet*

faic - *nothing*
Níl faic déanta. - *Nothing has been done.*
Níl an teach glanta. - *The house hasn't been cleaned.*
Níl an féar bainte. - *The grass hasn't been cut.*
Níl an tsiopadóireacht déanta. - *The shopping hasn't been done.*

gruaig - *hair*
gruagaire - *(a) hairdresser*
gúna - *(a) dress*
éasca - *easy*
deacair - *difficult*
fear céile - *(a) husband*
bean chéile - *(a) wife*

fógra - *(an) advertisement*
sa siopa áitiúil - *in the local shop*
freagra - *(a) reply/(an) answer*
Inis. - *Tell.*
Inis dom faoi. - *Tell me about it.*
socrú - *(an) arrangement*

iontach - *wonderful*
glao - *(a) call*
mí ó shin - *a month ago*
eochair - *(a) key*
Tar! - *Come!*
tagann sí - *she comes*
Imigh! - *Go!*
imíonn sí - *she goes*
bun - *bottom*
ó bhun go barr - *from top to bottom*
ag iarnáil - *ironing*
an iarnáil - *the ironing*
daor - *dear*

saor - *cheap*
Tabhair. - *Give.*
tugaim - *I give*
Fág. - *Leave.*
fágaim - *I leave*
an chistin - *the kitchen*
ar bhord na cistine - *on the kitchen table*
sásta - *satisfied*
lánsásta - *fully satisfied*
míshásta - *dissatisfied*
Is féidir brath uirthi. - *You can depend on her.*

AISTRIGH GO GAELIGE

Colm: *Did you put up that advertisement in the local shop?*

Liam: *Yes, I did and I got a reply.*

Colm: *Tell me about it.*

Liam: *I got a call from a woman and she started a month ago. She has a key for the house. She comes every Friday at ten o'clock and goes again at two. She cleans the house from top to bottom.*

Colm: *And does she do anything else?*

Liam: *She does the ironing.*

Colm: *Is she dear?*

Liam: *I give her seventy euro every week. I leave it on the kitchen table for her.*

Colm: *Are you satisfied with the arrangement, so?*

Liam: *Fully satisfied. It is wonderful to come home to a clean house. You can depend on her and she is a very nice person.*

FREAGRAÍ

Colm: Ar chuir tú an fógra sin suas sa siopa áitiúil?

Liam: Chuir agus fuair mé freagra.

Colm: Inis dom faoi.

Liam: Fuair mé glao ó bhean agus thosaigh sí mí ó shin. Tá eochair aici don teach. Tagann sí gach Aoine ar a deich a chlog agus imíonn sí arís ar a dó. Glanann sí an teach ó bhun go barr.

Colm: Agus an ndéanann sí aon rud eile?

Liam: Déanann sí an iarnáil.

Colm: An bhfuil sí daor?

Liam: Tugaim seachtó euro di gach seachtain. Fágaim di é ar bhord na cistine.

Colm: An bhfuil tú sásta leis an socrú, mar sin?

Liam: Lánsásta. Tá sé go hiontach teacht abhaile chuig teach glan. Is féidir brath uirthi agus is duine an-deas í.

GRAMADACH

An Aidiacht Bhriathartha

The Past Participle

Is aidiacht í an aidiacht bhriathartha atá déanta as briathar. Cuireann sí staid ruda nó dhuine in iúl.

The past participle is an adjective made from a verb. It conveys the state of a thing or person.

Mar shampla: Níl an teach glanta. *The house isn't cleaned.*
Tá a leabhar dearmadta ag Seán. *John has forgotten his book.*

múin - múinte

bris - briste

ith - ite

rith - rite

caith - caite

báigh - báite

imigh - imithe

bailigh - bailithe

ceannaigh - ceannaithe

críochnaigh - críochnaithe

gortaigh - gortaithe

maisigh - maisithe

glan - glanta

déan - déanta

dún - dúnta

díol - díolta

gléas - gléasta

dearmad - dearmadta

tóg - tógtha

tabhair - tugtha

scuab - scuabtha

cior - cíortha

gearr - gearrtha

fág - fágtha

Bain amach na lúibíní agus scríobh amach na habairtí i gceart.

1. Bhí an teach (glan) agus an t-urlár (scuab).

2. Ní raibh Niamh in ann imirt sa chluiche mar bhí glúin léi (gearr) agus bhí lámh léi (gortaigh).

3. Nuair a shroich Liam an siopa ní raibh aon nuachtán (fág) ann. Bhí siad go léir (díol).

4. Nuair a bhí an ceacht (múin) agus na cóipleabhair (bailigh), bhí sé in am na páistí a ligean amach.

5. Bhí a lón (ith) ag Tomás ach bhí a bhosca lóin (fág) ar an deasc aige.

6. Nuair a bhí a hobair bhaile (críochnaigh) ag Aisling agus a dinnéar (ith) aici, chuaigh sí amach ag rothaíocht.

7. Bhí an crann Nollag (maisigh) go hálainn agus bhí duine éigin sa chúinne, (gléas) mar Dhaidí na Nollag.

8. Nuair a tháinig an Garda go dtí an scoil, bhí an scoil (dún) agus bhí na páistí go léir (imigh).

9. Ar a leathuair tar éis a dó, bhí obair an lae (déan) ag an múinteoir agus bhí an obair bhaile (tabhair) do na páistí.

10. Bhí a bhricfeasta (ith) ag Cormac agus bhí a chuid gruaige (cíor) aige.

FREAGRAÍ

1. Bhí an teach glanta agus an t-urlár scuabtha.

2. Ní raibh Niamh in ann imirt sa chluiche mar bhí glúin léi gearrtha agus bhí lámh léi gortaithe.

3. Nuair a shroich Liam an siopa ní raibh aon nuachtán fágtha ann. Bhí siad go léir díolta.

4. Nuair a bhí an ceacht múinte agus na cóipleabhair bailithe, bhí sé in am na páistí a ligean amach.
5. Bhí a lón ite ag Tomás ach bhí a bhosca lóin fágtha ar an deasc aige.
6. Nuair a bhí a hobair bhaile críochnaithe ag Aisling agus a dinnéar ite aici, chuaigh sí amach ag rothaíocht.
7. Bhí an crann Nollag maisithe go hálainn agus bhí duine éigin sa chúinne, gléasta mar Dhaidí na Nollag.
8. Nuair a tháinig an Garda go dtí an scoil, bhí an scoil dúnta agus bhí na páistí go léir imithe.
9. Ar a leathuair tar éis a dó, bhí obair an lae déanta ag an múinteoir agus bhí an obair bhaile tugtha do na páistí.
10. Bhí a bhriceasta ite ag Cormac agus bhí a chuid gruaige cíortha aige.

SEANFHOCAIL LE FOGHLAIM

Múineann gá seift.

gá = need, necessity; seift = device.

Necessity teaches (the person) a device. Necessity is the mother of invention.

Nuair a bhíonn gá le rud éigin, cruthaíonn an gá (the necessity creates) an rud atá ag teastáil (the thing that is needed).

An té nach bhfuil láidir ní mór dó a bheith glic.

an té = the person; láidir = strong; ní mór dó = he needs to be; glic = smart, clever.

The person who isn't strong, needs to be clever.

An duine atá lag (weak), caithfidh sé a bheith cliste (clever).

Ar scáth a chéile a mhaireann na daoine.

scáth = shadow; ar scáth a chéile = under each other's shadow.

People live under each other's shadow/wing. People depend on each other.

Man is a social animal. No man is an island.

Braitheann daoine (people depend) ar a chéile (on each other).

Níl luibh ná leigheas in aghaidh an bháis.

luibh = herb; leigheas = cure, medicine; in aghaidh an bháis = against death.

There is neither a herb nor a cure for death. Death is inevitable.

Faigheann gach duine bás.

Cleachtadh a dhéanann máistreacht.

cleachtadh = practice; máistreacht = mastery.

Practice makes mastery. Practice makes perfect.

Má dhéanann tú cleachtadh ar rud éigin, beidh tú ar fheabhas (excellent) ag an rud sin.

Nuair is cruá don chailleach caithfidh sí rith.

cruá = hard, difficult; cailleach = old woman, witch.

When a person is put to the pin of his/her collar, he/she has no choice but to act.

Nuair nach mbíonn rogha (choice) ag an duine, caithfidh an duine rud éigin a dhéanamh.

Is fearr rith maith ná drochsheasamh.

rith = run, to run; drochsheasamh = a bad stand.

It is better to run than to make a bad stand. It is better to run away than to take a stand, to fight and to lose.

Is fearr rith ná troid (fight), agus an troid a chailleadh.

An té a bhfuil long agus seol aige gheobhaidh sé cóir.

an té = an duine; long = ship; seol = sail; gheobhaidh sé = he will get; cóir (ghaoithe) = a favourable wind.

He who has a ship and a sail will get a favourable wind. He who is prepared for work, will get work.

An duine atá réidh chun obair a dhéanamh, gheobhaidh an duine sin obair.

Cleachtadh a dhéanann máistreacht.

LOGAINMNEACHA

CNOC

Ainm Gaeilge

Ainm Béarla

Míniú

Cnoc Mór

Knockmore

the big hill
cnoc = (a) hill
mór = big

Cnoc Beag

Knockbeg

the little hill
beag = small

Cnoc Mhuire

Knock

the hill of Muire

Cnoc an Chrocaire

Knockcroghery

the hangman's hill
crocaire =
hangman

Cnoc Álainn

Knockallen

the lovely hill
álainn= lovely,
beautiful

AONAD A TRÍ

BIA AGUS DEOCH

San Aonad seo cuirfear ar do chumas:

- tuairisciú
- cuireadh a thabhairt
- fiosrú faoi mhian agus mian a léiriú
- taitneamh agus easpa taitnimh a léiriú
- rogha a léiriú
- smaoineamh a chur chun cinn
- duine éigin a ghríosadh
- ceisteanna a chur agus a fhreagairt
- fainic a chur ar dhuine
- aontú.

COMHRÁ

Tá Seán agus Áine ag siúl amach lena chéile (*going out with each other*).
Chaith siad an oíche i gclub ag damhsa. Tá ocras orthu anois.

Seán: Bhí an oíche sin ar fheabhas, a Áine, ach táim traochta anois.
Rinne mé an iomarca damhsa!
That was an excellent night, Áine, but I'm worn out now. I did too much dancing!

Áine: Táimse stiúgha leis an ocras! Tá siopa sceallóg timpeall an chúinne anseo. Ar mhaith leat mála?
I'm starving with the hunger! There is a chip-shop around the corner here. Would you like a bag?

Seán: Ba bhreá liom mála sceallóg. Is fada an lá ó bhí bia sciobtha agam.
I'd love a bag of chips. It's a long time since I had fast food.

Áine: Bíonn sceallóga an-bhlasta ag an am seo den oíche!
Chips are very tasty at this time of the night!

Seán: Bíonn. Blasta agus gréisceach! Ar aghaidh linn!
They are. Tasty and greasy! Off we go!

Áine: Ceapaim go mbeidh trosc agamsa, freisin. Ar mhaith leatsa iasc?
I think I'll have cod as well. Would you like fish?

Seán: Níor mhaith liom iasc, ach ba bhreá liom borgaire. An bhfuil borgairí acu?
I wouldn't like fish, but I'd love a burger. Do they have burgers?

Áine: Tá. De ghnáth bíonn borgairí cáise, borgairí mairteola agus borgairí sicín acu. Cén cineál borgaire ba mhaith leatsa?
Yes, they do. Usually they have cheese burgers, beef burgers and chicken burgers. What kind of burger would you like?

Seán: Ba bhreá liom borgaire mairteola.
I'd love a beef burger.

Áine: Agus cad a bheidh agat le hól?
And what will you have to drink?

- Seán: Beidh buidéal uisce agam. Cad a ólfaidh tusa?
I'll have a bottle of water. What will you drink?
- Áine: Ní bheidh aon deoch agam anois, ach beidh cupán tae agam níos déanaí, nuair a rachaidh mé abhaile.
I won't have any drink now but I will have a cup of tea later, when I will go home.
- Seán: A Áine, beidh orainn brostú nó beidh scuaine mhór romhainn!
Áine, we will have to hurry or there will be a big queue before us!
- Áine: Is fíor duit. Bíonn scuaine i gcónaí ann nuair a dhúnann na tithe tábhairne.
It is true for you. There is always a queue when the pubs close.
- Seán: Bhuel! Tá an boladh go hálainn ar aon nós!
Well! The smell is lovely anyway!
- Áine: Gheobhaimid an bia ar dtús agus, ansin rachaimid trasna an bhóthair. Tá suíochán deas ansin dúinn.
We'll get the food first and, then we'll go across the road. There is a nice seat there for us.

FOCLÓIR LE FOGHLAIM

bialann - a restaurant

siopa sceallóg - (a) chip shop
teach tábhairne - (a) public house
tithe tábhairne - public houses

cúrsa - (a) course

an réamhchúrsa - the starter
an príomhchúrsa - the main course
an mhilseog - the dessert

béile - (a) meal

béilí - meals
bricfeasta - breakfast
lón - lunch
dinnéar - dinner
suipeár - supper

ocras - hunger

An bhfuil ocras ort? - Are you hungry?
stiúgtha leis an ocras - starving
Cén cineál? - What kind?
is maith liom - I like
is fearr liom - I prefer
is fearr leat - you prefer.
blasta - tasty
an-bhlasta - very tasty
go hálainn - lovely
leamh - tasteless
déistineach - disgusting
gréisceach - greasy
folláin - healthy
iontach - wonderful

ceart go leor - *alright*
galánta - *lovely, sophisticated*

bia mara - seafood

bia - *food*
muir - *sea*
bia mara - *food of the sea, seafood*
iasc - *fish*
bradán - *(a) salmon*
bradán deataithe - *smoked salmon*
diúilicíní - *mussels*
faoitín - *whiting*
leathóg - *plaice*
maicréal - *mackerel*
trosc - *cod*
píosa troisc - *(a) piece of cod*

feoil - meat

bagún - *bacon*
borgaire - *(a) burger*
borgaire mairteola - *(a) beef burger*
caoireoil - *mutton*
gríscín - *(a) chop*
mairteoil - *beef*
muiceoil - *pork*
sicín - *chicken*
stéig - *(a) steak*
turcaí - *turkey*
uaineoil - *lamb*

glasraí - vegetables

cabáiste - *cabbage*
cairéid - *carrots*
cóilis- *cauliflower*
meacain bhána - *parsnips*
oinniúin - *onions*
piseanna - *peas*
pónairí - *beans*
prátaí - *potatoes*
tornapaí - *turnips*
trátaí - *tomatoes*

milseog - dessert

cáca - *(a) cake*
ciste - *(a) cake*
ciste cáise - *(a) cheese cake*
ciste seacláide - *(a) chocolate cake*
maróg - *(a) pudding*
sailéad torthaí - *fruit salad*
sútha talún - *strawberries*
toirtín úll - *(an) apple tart*
uachtar - *cream*
uachtar reoite - *ice cream*

bia sciobtha - fast food

sceallóga - *chips*
mála sceallóg - *(a) bag of chips*
borgaire - *(a) burger*
borgairí - *burgers*
borgaire cáise - *(a) cheese burger*
borgaire sicín - *(a) chicken burger*
borgaire mairteola - *(a) beef burger*

bricfeasta - breakfast

bagún - *bacon*
ispíní - *sausages*
ubh fhriochta - *(a) fried egg*
ubh bhruite - *(a) boiled egg*
ubh scrofa - *(a) scrambled egg*
múslaí - *muesli*
calóga arbhair - *cornflakes*
arán donn - *brown bread*
arán bán - *white bread*
tósta - *toast*
subh oráiste - *orange marmalade*
seadóg - *(a) grapefruit*
sú oráiste - *orange juice*
tae - *tea*
caife - *coffee*
bainne - *milk*

deoch - drink

deochanna - *drinks*

uisce - *water*
uisce beo - *sparkling water*
fíon dearg - *red wine*
fíon geal - *white wine*
beoir - *(a) beer*
pionta beorach - *(a) pint of beer*
sú oráiste - *orange juice*
mianrach - *(a) mineral*

deireadh - *end*
seachtain - *(a) week*
gloine fíona - *a glass of wine*

deireadh seachtaine - *(a) weekend*
an deireadh seachtaine seo caite - *last weekend*
an deireadh seachtaine seo chugainn - *next week-end*
biachlár - *menu*
Roghnaigh. - *Choose.*
Roghnaigh mé - *I chose*
Ar aghaidh linn! - *On we go! Let's go!*

AISTRIGH GO GAELIGE

Tá Pádraig agus Máire ag caint faoi dhul amach go Caifé.

Pádraig: Mary, are you hungry? What kind of food do you prefer?

Máire: I'm starving. I like seafood because it is healthy and tasty.

Pádraig: Would you like to come to Caifé Úna with me? They do have wonderful seafood.

Máire: Yes. I'd love to. I had a meal there last weekend. It's a very sophisticated restaurant.

Pádraig: What did you have for the starter?

Máire: For the starter I had smoked salmon. It was alright.

Pádraig: And what did you have to drink?

Máire: I had a glass of wine and my friend had sparkling water

Pádraig: The desserts are lovely. What did you have for dessert?

Máire: There were four desserts on the menu. I chose apple tart and ice cream. I would love to go back to Caifé Úna now. Let's go!

FREAGRAÍ

- Pádraig: A Máire, an bhfuil ocras ort? Cén cineál bia is fearr leat?
Máire: Táim stiúgtha leis an ocras. Is breá liom bia mara mar tá sé folláin agus blasta.
- Pádraig: Ar mhaith leat teacht go Caifé Úna liom? Bíonn bia mara iontach acu?
Máire: Ba bhreá liom teacht leat. Bhí béile agam ann an deireadh seachtaine seo caite. Bialann an-ghalánta is ea í.
- Pádraig: Cad a bhí agat don réamhchúrsa?
Máire: Don réamhchúrsa, bhí bradán deataithe agam. Bhí sé ceart go leor.
- Pádraig: Agus, cad a bhí agat le hól?
Máire: D'ól mé gloine fíona agus bhí uisce beo ag mo chara.
- Pádraig: Bíonn na milseoga go hálainn. Cad a bhí agatsa mar mhilseog?
Máire: Bhí ceithre mhilseog ar an mbiachlár. Roghnaigh mé toirtín úll agus uachtar reoite. Ba bhreá liom dul ar ais go Caifé Úna anois. Ar aghaidh linn!

GRAMADACH

An Réamhfhocal Simplí

The Simple Preposition

- Is iad seo a leanas roinnt de na réamhfhocail shimplí sa Ghaeilge:
The following are some of the simple prepositions in Irish:
do, faoi, ó, mar, roimh, trí, ar, le.
- Cuireann réamhfhocail shimplí áirithe séimhiú ('h') ar chonsan. Réamhfhocail shimplí eile, ní chuireann.
Some simple prepositions lenite (put a 'h' on) a consonant. Others don't.

Réamhfhocal	Sampla
do	do Phól - <i>to Paul</i>
faoi	faoi ghlas - <i>under lock</i>
ó	ó mhaidin - <i>from morning</i>
mar	mar shampla - <i>for example</i>
roimh	roimh thús an lae - <i>before the beginning of the day</i>
trí	trí thimpiste - <i>by accident</i>
le	le Tomás - <i>with Tomás</i>
ar	ar fheabhas! - <i>excellent!</i> ar Pheadar - <i>on Peadar</i> ar bhalla - <i>on a wall</i> ach ar bord - <i>on board</i> ar muir - <i>on sea</i> ar meisce - <i>drunk</i> ar buile - <i>raging</i> ar siúl - <i>on, in progress</i> ar bís - <i>excited</i> ar maidin - <i>in the morning</i> ar ball - <i>presently, in a while</i>

Bain amach na lúibíní agus scríobh amach na habairtí i gceart:

1. Tá ocras (ar:Seán) agus tá tart (ar:Máire).

2. Bhí mé ag caint (le:Bríd) agus (le:Pádraig).

3. Cad a bheidh agat (mar:milseog)?

4. Sheas mé isteach (faoi:crann).

5. Bhí an clár (ar:siúl) agus bhí na páistí (ar:bís).

6. Thug mé stéig (do:Máire) agus iasc (do:Míchéal).

7. Tháinig Uncail Liam abhaile (ó:Meiriceá).

8. Tháinig an gadaí isteach (trí:fuinneog) na cistine.

9. Bhí an príomhchócaire ina sheasamh ar (bord) agus é (ar:meisce).

10. Bhí Eoin ag an mbialann (roimh:Mairéad).

FREAGRAÍ

1. Tá ocras ar Sheán agus tá tart ar Mháire.
2. Bhí mé ag caint le Bríd agus le Pádraig.
3. Cad a bheidh agat mar mhilseog?
4. Sheas mé isteach faoi chrann.
5. Bhí an clár ar siúl agus bhí na páistí ar bís.
6. Thug mé stéig do Mháire agus iasc do Mhíchéal.
7. Tháinig Uncail Liam abhaile ó Mheiriceá.
8. Tháinig an gadaí isteach trí fhuinneog na cistine.
9. Bhí an príomhchócaire ina sheasamh ar bhord agus é ar meisce.
10. Bhí Eoin ag an mbialann roimh Mhairéad.

SEANFHOCAIL LE FOGHLAIM

Is math an t-anlann an t-ocras.

anlann = sauce; ocras = hunger.

Hunger is good sauce.

Nuair a bhíonn ocras ort bíonn blas deas (nice taste) ar gach sórt bia.

Bíonn blas ar an mbeagán.

blas = taste, flavour; beagán = small amount, small portion.

The small amount has a (nice) taste/flavour.

Bíonn an píosa beag a fhaigheann tú, go deas le hithe.

Nuair a bhíonn an bolg lán, is maith leis na cnámha síneadh.

bolg = belly; cnámha = bones (legs, arms etc.); síneadh = to stretch.

When the belly is full, the bones like to stretch.

Tar éis béile maith (a good meal), is maith le duine sos a thógáil (to take a break).

Is maith leis an gcat iasc ach ní maith leis a chosa a fhliuchadh.

iasc = fish; a fhliuchadh = to wet, get wet.

The cat likes fish but he does not like to get his feet wet.

Tá daoine ann agus is maith leo béilí deasa (nice meals) ach ní maith leo an trioblóid a chur orthu féin (to go to any trouble) na béilí sin a ullmhú.

An té a bhíonn amuigh, fuaraíonn a chuid.

té = duine; fuaraíonn = gets cold; a chuid = his amount.

The person who is out (not at home), his (food, dinner) gets cold.

Nuair a bhíonn tú as láthair (absent) ar feadh tamaill (for a while), déanann daoine dearmad ort (people forget you) agus cailleann tú amach (you lose out).

Is túsce deoch ná scéal.

túsce = earlier, sooner; deoch = a drink; scéal = a story.

A drink comes before a story. When people meet they order/have a drink before they start exchanging stories.

Nuair a bhuaileann daoine lena chéile (people meet each other), bíonn deoch acu sula dtosaíonn siad (before they start) ag caint (talking).

An té a bhíonn thuas óltar deoch air, an té a bhíonn thíos buailtear cos air.

té = duine; thuas = up (doing well); óltar deoch air = people drink to him;

thíos = down (not doing well); buailtear cos air = he is hit with leg (kicked).

When a person is doing well in the world, people drink to him, when a person is not doing well, he is kicked (derided).

Nuair a bhíonn ag éirí go maith le duine (person getting on well), is maith le daoine an duine sin, ach nuair nach mbíonn ag éirí go maith le duine, ní maith le daoine an duine sin.

Nuair a bhíonn an t-ól istigh, bíonn an chiall amuigh.

an t-ól = the drink (alcohol); istigh = inside (consumed); ciall = sense;

amuigh = outside (absent).

When drink is inside (has been consumed), sense is outside (absent).

Nuair a bhíonn daoine ólta (when people are drunk), ní dhéanann siad mórán céille (much sense).

Is túsce deoch ná scéal.

LOGAINMNEACHA

CILL

Ainm Gaeilge	Ainm Béarla	Míniú
Cill Dara	<i>Kildare</i>	<i>the church of the oak</i> cill = church, cell dair = oak
Cill Chainnigh	<i>Kilkenny</i>	<i>the church of St. Canice</i>
Cill Airne	<i>Killarney</i>	<i>the church of the sloe</i> airne = sloe
Cill Cais	<i>Kilcash</i>	<i>the church of Cas</i>
Cill Bhríde	<i>Kilbride</i>	<i>the church of Bridget</i>
Seanchill	<i>Shankill</i>	<i>the old church</i> sean = old
Bóthar na Seanchille	<i>The Shankill Road</i>	<i>the road of the old church</i> bóthar = (a) road
Cill Iníon Léinín	<i>Killiney</i>	<i>the church of the daughters of Léinín</i>
Cill na Manach	<i>Kilnamanagh</i>	<i>the church of the monks</i> manach = monk

AONAD A CEATHAIR

TAISTEAL

San Aonad seo cuirfear ar do chumas:

- aird dhuine a dhíriú ar rud éigin
- fiosrú faoi thaitneamh agus taitneamh agus easpa taitnimh a léiriú
- ceisteanna a chur agus a fhreagairt
- tuairisciú
- soiléiriú a dhéanamh
- cabhair a thairiscint
- a léiriú nach gá rud éigin a dhéanamh
- slán a fhágáil.

COMHRÁ

Tá Dónall ag obair i bPáras (*Paris*). Bhí Máire ar saoire sa Fhrainc (*in France*). Tá aithne acu ar a chéile (*they know each other*). Buaileann siad lena chéile ar a mbealach ar ais (*on the way back*) agus tá siad ina suí in aice a chéile san eitleán.

Dónall: A Mháire! Féach! Tá an t-eitleán ag teacht isteach chuig Baile Átha Cliath. An bhfeiceann tú na simléir?
Mary! Look! The aeroplane is coming into Dublin now. Do you see the chimneys?

Máire: Feicim. Nach bhfuil siad gránna?
Yes, I do. Aren't they ugly?

Dónall: Nach maith leat iad?
Do you not like them?

Máire: Is fuath liom iad. Cuireann na simléir sin drochaimsir i gcuimhne dom... Is trua go bhfuil an tsaoire thart.
I hate them. They remind me of bad weather... It is a pity that the holiday is over.

Dónall: Cá fhad a bhí tú sa Fhrainc?
How long were you in France?

Máire: Bhí mé ann ar feadh coicíse. Shroich mé an t-óstán ag an am seo, coicís ó shin.
I was there for a fortnight. I reached the hotel at this time, a fortnight ago.

Dónall: Conas a bhí an t-óstán?
How was the hotel?

Máire: Bhí an t-óstán go maith. Ag an tús, cheap mé go raibh sé seanfhaiseanta, ach bhí linn snámha agus cúirt leadóige ann.
The hotel was good. In the beginning, I thought it was old-fashioned, but there was a swimming pool and a tennis court in it.

Dónall: Agus conas a bhí an aimsir?
And how was the weather?

- Máire: Bhí an ghrian ag taitneamh ó mhaidin go hoíche ach lá amháin bhí tintreach agus toirneach ann.
The sun was splitting the stones from morning 'til night but one day there was thunder and lightning.
- Dónall: Is maith liomsa an teas ach bhí sé róthe dom i bPáras inné.
I like the heat but it was too hot for me in Paris yesterday.
- Máire: Ach, a Dhónaill, bhí tusa ag obair. Bíonn an teas ceart go leor nuair a bhíonn tú ar saoire. An mbeidh saoire agat go luath?
But Dónall, you were working. The heat is alright when you are on holiday. Will you have a holiday soon?
- Dónall: Beidh mé ar mo laethanta saoire i mí Lúnasa...Oops! Táimid ar an talamh anois. Bhí sé go deas bualadh leat arís, a Mháire. An rachaidh tú go Corcaigh anocht?
I will be on my holidays in August... Oops! We're on the ground now. It was very nice to meet you again, Máire. Will you go to Cork tonight?
- Máire: Rachaidh. Gheobhaidh mé tacsáí go dtí an stáisiún traenach. Gheobhaidh mé traein ar a hocht a chlog. Beidh mé i gCorcaigh roimh a haon déag.
Yes, I will. I will get a taxi to the train station. I will get the train at eight o' clock. I will be in Cork before eleven.
- Dónall: Siúlfaidh mé go dtí an tacsáí leat. An bhfuil mála le bailiú agat? Tabharfaidh mé cabhair duit.
I'll walk with you to the taxi. Do you have a bag to collect? I will help you.
- Máire: Tá dhá mhála le bailiú agam. Ní gá duit fanacht. Téigh abhaile. Bhí lá fada agat. Slán leat.
I have two bags to collect. There is no need for you to wait. Go home. You had a long day. Goodbye.
- Dónall: Ceart go leor, a Mháire. Imeoidh mé. Go n-éirí an bóthar leat!
Alright, Mary, I'll go. Safe journey! (May the road rise up to meet you!)

FOCLÓIR LE FOGHLAIM

na laethanta saoire - *the holidays*

samhradh/ sa samhradh -
summer/ (in) every summer
sos lárthearma - *(a) mid-term break*

Nollaig/ um Nollaig - *Christmas/ at Christmas time*
Cáisc / um Cháisc - *Easter/ at Eastertime*
seachtain - *(a) week*
ar feadh seachtaine - *for a week*

trá /an trá - *(a) beach/ the beach*
farraige / an fharraige - *sea/ the sea*
faoin tuath - *in the country*
cathair / an chathair - *(a) city / the city*
thar lear - *over seas, abroad*
saoire ghréine - *(a) sun holiday*

tír - (a) country

tíortha - *countries*
An Afraic - *Africa*
An Bheilg - *Belgium*
An Danmhairg - *Denmark*
An Fhrainc - *France*
An Ghearmáin - *Germany*
An Ghréig - *Greece*
An Iodáil - *Italy*
An Ollainn - *Holland*
An Ostair - *Austria*
An Rúis - *Russia*
An Phortaingéil - *Portugal*
An Spáinn - *Spain*
An tSualainn - *Sweden*
Meiriceá - *America*
Sasana - *England*
Albain - *Scotland*

modhanna taistil - modes of transport

traein/ an traein - *(a) train/ the train*
bus / an bus - *(a) bus/ the bus*
eitleán / an t-eitleán - *(a) plane/ the plane*
bád / an bád - *(a) boat / the boat*

tacsaí / an tacsaí - *(a) taxi / the taxi*
rothar / an rothar - *(a) bicycle/ the bicycle*
carr/ an carr - *car/ the car*

an aimsir - the weather

dea-aimsir - *good weather*
drochaimsir - *bad weather*
go maith - *good*
an-mhaith - *very good*
ar fheabhas - *excellent*
go breá - *fine*
te - *hot*
teas - *heat*
tintreach agus toirneach - *thunder and lightning*
fuar - *cold*
tirim - *dry*
fliuch - *wet*
gaofar - *windy*
grianmhar - *sunny*
scamallach - *cloudy*
an ghrian - *the sun*
ag taitneamh - *shining*
ag scoilteadh na gcloch - *splitting the stones*
spéaclaí gréine - *sun glasses*
scáth báistí - *umbrella*
cóta báistí - *raincoat*

óstán / an t-óstán - (a) hotel / the hotel

Fan. - *Stay.*
ag fanacht - *staying*
d'fhan mé - *I stayed*
nua-aimseartha - *modern*
teach lóistín - *(a) guest house*
brú - *(a) hostel*
seanfhaiseanta - *old-fashioned*
nuafhaiseanta - *modern*
glan - *clean*
an-ghlan - *very clean*

seomra - (a) room
bialann - (a) restaurant
linn snámha - (a) swimming pool
cúirt leadóige - (a) tennis court
galf - golf
ag imirt gailf - playing golf
galfchúrsa - (a) golf course
teilifíseán - (a) television set
balcóin - (a) balcony
freastalaí/an freastalaí/ na
freastalaithe - (a) waiter/the
waiter/ the waiters

Téigh. - Go.
chuaigh mé - I went
ní dheachaigh mé - I didn't go
Cá ndeachaigh tú? - Where did
you go?
seachtain - (a) week
ar feadh seachtaine - for a week
Taistil. - Travel.
thaistil mé - I travelled

an chéad lá - the first day
go maith - good
go dona - bad
ar fheabhas - excellent
maidin - morning
oíche - night
ó mhaidin go hoíche - from
morning 'til night
sos - interval, break
téarma - term
lár - middle
sos lárthéarma - (a) mid-term
break

gníomhaíochtaí - activities
ag imirt peile - playing football
ag imirt leadóige - playing tennis
ag snámh - swimming
ag rith - running

Bail ó Dhia ort! - God bless you!

AISTRIGH GO GAELIGE

Tá Seán agus Orlaith ag caint faoi laethanta saoire.

Seán: God bless you, Orla! I heard you were on your holidays.

Orlaith: I went to Austria for a week.

Seán: And how did you travel?

Orlaith: I travelled there in a plane.

Seán: How was the weather?

Orlaith: The weather was fine but the first day was cold.

Seán: Did you stay in a hotel?

Orlaith: Yes, I did. The hotel was modern and very clean. We had a large room with a television. The restaurant was excellent. There was a very good golf course and my husband was playing golf there every day, from morning 'til night.

Seán: Where will you go next year?

Orlaith: At the mid-term break, my husband and I will go to Russia.

FREAGRAÍ

Seán: Bail ó Dhia ort, a Orlaith. Chuala mé go raibh tú ar do laethanta saoire. Cá ndeachaigh tú?

Orlaith: Chuaigh mé go dtí an Ostair ar feadh seachtaine.

Seán: Agus conas a thaistil tú?

Orlaith: Thaistil mé ann in eitleán.

Seán: Conas a bhí an aimsir?

Orlaith: Bhí an aimsir go breá ach bhí an chéad lá fuar.

Seán: Ar fhan tú in óstán?

Orlaith: D'fhan. Bhí an t-óstán nua-aimseartha agus an-ghlan. Bhí seomra mór againn le teilifíseán. Bhí an bhialann ar fheabhas. Bhí galfchúrsa an-mhaith ann agus bhí m'fhear céile ag imirt gailf ann gach lá, ó mhaidin go hoíche.

Seán: Cá rachaidh tú an bhliain seo chugainn?

Orlaith: Ag an sos lárthearma, rachaidh mise agus m'fhear céile go dtí an Rúis.

GRAMADACH

An Réamhfhocail Simplí agus Tíortha
The Simple Preposition and Countries
sa, san, i, in

An Tír - The Country	Sa Tír- In the Country
an Bheilg - <i>Belgium</i>	sa Bheilg - <i>in Belgium</i>
an Danmhairg - <i>Denmark</i>	sa Danmhairg - <i>in Denmark</i>
an Fhrainc - <i>France</i>	sa Fhrainc - <i>in France</i>
an Ghearmáin - <i>Germany</i>	sa Ghearmáin - <i>in Germany</i>
an Ghréig - <i>Greece</i>	sa Ghréig - <i>in Greece</i>
an Phortaingéil - <i>Portugal</i>	sa Phortaingéil - <i>in Portugal</i>
an Rúis - <i>Russia</i>	sa Rúis - <i>in Russia</i>
an Spáinn - <i>Spain</i>	sa Spáinn - <i>in Spain</i>
an tSualainn - <i>Sweden</i>	sa tSualainn - <i>in Sweden</i>
an Afraic - <i>Africa</i>	san Afraic - <i>in Africa</i>
an Iodáil - <i>Italy</i>	san Iodáil - <i>in Italy</i>
an Ollainn - <i>Holland</i>	san Ollainn - <i>in Holland</i>
an Ostair - <i>Austria</i>	san Ostair - <i>in Austria</i>
Meiriceá - <i>America</i>	i Meiriceá - <i>in America</i>
Sasana - <i>England</i>	i Sasana - <i>in England</i>
Albain - <i>Scotland</i>	in Albain - <i>in Scotland</i>
Éire - <i>Ireland</i>	in Éirinn - <i>in Ireland</i>

Cuir 'sa', 'san', 'i' nó 'in' roimh ainm gach tíre agus bain amach na lúbíní:

1. Bhí mé ar saoire (an Ghearmáin)_____.
2. Chaith Seosamh tréimhse ag obair (Meiriceá)_____.
3. Tá Siobhán ina cónaí (Sasana)_____.
4. Ba bhreá liom tréimhse a chaitheamh (an Ghréig)_____.
5. Fásann go leor tiúilipí (an Ollainn) _____.
6. Bhí mé ag obair mar mhac léinn (an Afraic)_____.
7. Tá cónaí orm (Éire)_____.

8. Tá sléibhte maorga (*majestic mountains*) (an Ostair)_____.
9. Labhraítear Fraincis (an Fhrainc)_____.
10. An raibh tú riamh (an Spáinn)?_____.

FREAGRAÍ

1. Bhí mé ar saoire sa Ghearmáin.
2. Chaith Seosamh tréimhse ag obair i Meiriceá.
3. Tá Siobhán ina cónaí i Sasana.
4. Ba bhreá liom tréimhse a chaitheamh sa Ghréig.
5. Fásann go leor tiúilipí san Ollainn.
6. Bhí mé ag obair mar mhac léinn san Afraic.
7. Tá cónaí orm in Éirinn.
8. Tá sléibhte maorga san Ostair.
9. Labhraítear Fraincis sa Fhrainc.
10. An raibh tú riamh sa Spáinn?

SEANFHOCAIL LE FOGHLAIM

Is glas iad na cnoic i bhfad uainn.

glas = green; na cnoic = the hills; i bhfad uainn = far away from us.

Green are the hills far away from us. Far away hills look green.

Ceapaimid (we think) go bhfuil an saol (the life) sa tír (country) eile níos fearr ná an saol atá againn inár dtír féin.

Bíonn adharca fada ar na ba thar lear.

adharca fada = long horns; na ba = the cows; thar lear = overseas.

The cows overseas have long horns.

Ceapaimid go bhfuil an saol sa tír eile níos fearr ná an saol atá againn inár dtír féin. Is glas iad na cnoic i bhfad uainn.

An té a bhíonn siúlach, bíonn sé scéalach.

an té = an duine; siúlach = inclined to walk, travel; scéalach = story-bearing, news-bearing.

He who is inclined to walk/travel is story-bearing/news-bearing.

Bíonn nuacht ag daoine a bhíonn ag taisteal.

Giorraíonn beirt bóthar.

giorraíonn = shorten; beirt = two people; bóthar = road.

Two people shorten a road. Company makes a journey seem shorter.

Má bhíonn comhlúadar (company) agat agus tú ag taisteal (travelling), ní bhraitheann tú (you do not feel) fad an turais (the length of the journey).

Is fearr marcaíocht ar ghabhar ná coisíocht dá fheabhas.

marcaíocht = a riding; ar ghabhar = on a goat; coisíocht = foot-travelling; dá fheabhas = as good as it is.

Riding on a goat is better than foot-travelling/walking, no matter how good the foot-travelling/walking is.

Is fearr síob (a lift) in aon sórt feithicle (in any sort of vehicle) ná siúl (walking).

I dtír na ndall, is rí é fear na leathshúile.

tír na ndall = the country of blind people; rí = king; fear na leathshúile = the one-eyed man.

In the country of blind people, the one-eyed man is a king.

In aon áit nach bhfuil mórán (much) ag daoine, is duine tábhachtach (important) é/í, duine a bhfuil rud éigin aige/aici.

Bíonn an fhírinne searbh.

an fhírinne = the truth; searbh = bitter.

The truth is bitter.

Bíonn sé deacair (difficult) éisteacht (to listen) leis an bhfírinne.

Giorraíonn beirt bóthar.

LOGAINMNEACHA

ÁTH

Ainm Gaeilge	Ainm Béarla	Míniú
Baile Átha Cliath	<i>Dublin</i>	<i>the town of the ford of the hurdles áth = ford, crossing point on a river cliath = hurdle</i>
Baile Átha Luain	<i>Athlone</i>	<i>the town of the ford of Luan</i>
Droichead Átha	<i>Drogheda</i>	<i>the bridge ford droichead = bridge</i>
Áth Fherdia	<i>Ardee</i>	<i>the ford of Ferdia</i>
Béal an Átha	<i>Ballina</i>	<i>the mouth, estuary of the ford</i>
Áth Í	<i>Athy</i>	<i>the ford of Í</i>

AONAD A CÚIG

NA MEÁIN

CHUMARSÁIDE

San Aonad seo cuirfear ar do chumas:

- ceisteanna a chur agus a fhreagairt
- soiléiriú a thabhairt
- taitneamh agus easpa taitnimh a léiriú
- rogha a léiriú
- deimhniú a lorg agus deimhniú a thabhairt
- a léiriú gur gá rud éigin a dhéanamh
- míniú a thabhairt
- aontú.

COMHRÁ

Is múinteoirí iad Aisling agus Mícheál. Am lóin (*lunchtime*) atá ann. Tá siad ina suí in aice lena chéile (*sitting beside each other*) sa seomra foirne (*staffroom*).

Aisling: An bhféachann tú ar an teilifís mórán?
Do you look at the television much?

Mícheál: Féachann. Féachaim ar an Nuacht gach oíche agus i rith na seachtaine féachaim ar chúpla clár eile.
Yes, I do. I look at the News every night and during the week I look at a couple of other programmes.

Aisling: Cén clár teilifíse is fearr leat?
What is your favourite television programme?

Mícheál: Is é an clár teilifíse is fearr liom ná *The Sunday Game*.
My favourite television programme is The Sunday Game.

Aisling: Ní thaitníonn na sobaldrámaí leat, mar sin?
You do not like soap operas, so?

Mícheál: Taitníonn, ach chun an fhírinne a rá, ní bhíonn an t-am agam féachaint orthu.
Yes, I do, but to tell the truth, I do not have the time to look at them.

Aisling: Is aoibhinn liomsa an raidió. Bím in ann éisteacht leis agus mé ag déanamh obair an tí.
I love the radio. I am able to listen to it while doing the housework.

Mícheál: Éistimse leis an raidió i gcónaí ar mo bhealach ar scoil.
I myself, always listen to the radio on my way to school.

Aisling: Bíonn an raidió áitiúil go maith don nuacht áitiúil.
The local radio is good for the local news.

Mícheál: Caithfidh mé éisteacht leis mar sin chun a fháil amach céard atá ag tarlú.
I must listen to it so in order to find out what's happening.

Aisling: Feicim go léann tú an *Irish Independent*.

I see you read The Irish Independent.

Mícheál: Léann. Ní thógann sé ró-fhada é a léamh. Is é sin an fáth go gceannaím é.
Yes, I do. It doesn't take too long to read it. That is why I buy it.

Aisling: Céard a cheapann tú faoi na nuachtáin Domhnaigh i láthair na huairé? Bíonn siad ró-mhór.
What do you think of the Sunday newspapers at present? They are too big.

Mícheál: Bhuel! An bhfuil fhios agat? Ní cheannaím aon nuachtán Domhnaigh. Ceannaím an *Irish Times* ar an Satharn agus déanann sé sin mé don deireadh seachtaine.
Well! Do you know what? I do not buy any Sunday newspaper. I buy The Irish Times on Saturday and that does me for the week-end.

Aisling: Tá an ceart agat. Tá siad an-daor ar aon nós.
You are right. They are very dear anyway.

Mícheál: Tá agus bíonn mo mhála athchúrsála níos éadroime.
Yes, they are and my recycling bag is lighter.

FOCLÓIR LE FOGHLAIM

ag féachaint ar an teilifís - *looking at the television*

teilifíseán - *(a) television set*

an Nuacht - *the News*

seachtain - *(a) week*

i rith na seachtaine - *during the week*

an deireadh seachtaine - *the week-end*

clár - (a) programme

clár teilifíse - *(a) television programme*

cláracha teilifíse/cláir theilifíse - *television programmes*

sobaldráma/sobaldrámaí - *(a) soap-opera/soap-operas*

coiméide - *(a) comedy*

clár ceoil - *(a) music programme*

clár spóirt - *(a) sports programme*

clár cainte - *(a) talk show*

clár cúrsaí reatha - *(a) current affairs programme*

clár cócaireachta - *(a) cooking programme*

clár faisnéise - *(a) documentary*

Réamhaisnéis na hAimsire - *the Weather Forecast*

amchlár teilifíse - *(a) television timetable*

fógra - *(an) advertisement*

fógraí - *advertisements*

raidió - *radio*

clár raidió - *(a) radio programme*

stáisiún raidió - *(a) radio station*

Raidió a hAon - *Radio One*

maidin - *(a) morning*

ar maidin - *in the morning/this morning*

tráthnóna - *(an) evening*

sa tráthnóna - *in the evening*

ar mo bhealach ar scoil - *on my way to school*

ar mo bhealach abhaile ón scoil - *on my way home from school*

sa tráthnóna - *in the evening*

raidíó áitiúil - *local radio*

nuacht áitiúil - *local news*

sa siopa áitiúil - *in the local shop*

ag ceannach - *buying*

ag ceannach an nuachtáin - *buying the newspaper*

an teach - *the house*

obair an tí - *housework*

**nuachtán/páipéar nuachta -
(a) newspaper**

nuachtán laethúil - *(a) daily newspaper*

nuachtán Domhnaigh - *(a) Sunday newspaper*

nuachtáin Domhnaigh - *Sunday newspapers*

iris/irisleabhar - *magazine*

iriseoir - *(a) journalist*

iriseoireacht - *journalism*

daor - *dear*

an-daor - *very dear*

ródhaor - *too dear*

saor - *cheap*

an-saor - *very cheap*

róshaor - *too cheap*

mála - *(a) bag*

athchúrsáil - *recycling*

mo mhála athchúrsála - *my recycling bag*

forlíonadh - *(a) supplement (to newspaper)*

alt - *(an) article*

an príomhalt - *the main article*

an ceanteideal - *the headline*

grianghraf - *(a) photograph*

an t-eagarthóir - *the editor*

litir chuig an eagarthóir - *(a) letter to the editor*

leathanach - *(a) page*

na leathanaigh spóirt - *the sports pages*

Féach. - *Look.*

féachaim - *I look*

ag féachaint ar an teilifís - *looking at the television*

Éist. - *Listen.*

éistim - *I listen*

ag éisteacht leis an raidió - *listening to the radio*

ag léamh an nuachtáin - *reading the newspaper*

chonaic mé ar an teilifís - *I saw on the television*

chuala mé ar an raidió - *I heard on the radio*

léigh mé ar an nuachtán - *I read on the newspaper*

AISTRIGH GO GAELIGE

Is múinteoirí iad Gráinne agus Tomás. Am lóin atá ann. Tá siad ina suí in aice lena chéile sa seomra foirne

Gráinne: *Do you listen to the radio much?*

Tomás: *Yes, I do. I listen to the radio on my way to school and on my way home from school.*

Gráinne: *What's your favourite station?*

Tomás: *My favourite station is Lyric FM.*

Gráinne: *When do you listen to Lyric FM?*

Tomás: *I listen to Lyric FM on my way home from school in the evening.*

Gráinne: *Do you listen to Radio One?*

Tomás: *Yes, I do. I listen to Morning Ireland every morning.*

Gráinne: *Were you listening to Morning Ireland this morning? The Taoiseach was on it. He was very good.*

Tomás: *I didn't hear that. I was in the local shop at the time buying the newspaper.*

FREAGRAÍ

Gráinne: An éisteann tú leis an raidió mórán?

Tomás: Éisteann. Éistim leis an raidió ar mo bhealach ar scoil agus ar mo bhealach abhaile ón scoil.

Gráinne: Cén stáisiún raidió is fearr leat?

Tomás: Is é an stáisiún raidió is fearr liom ná *Lyric FM*.

Gráinne: Cathain a éisteann tú le *Lyric FM*?

Tomás: Éistim le *Lyric FM* ar mo bhealach abhaile ón scoil sa tráthnóna.

Gráinne: An éisteann tú le Raidió a hAon?

Tomás: Éisteann. Éistim le *Morning Ireland* gach maidin.

Gráinne: An raibh tú ag éisteacht le *Morning Ireland* ar maidin inniu? Bhí an Taoiseach air. Bhí sé go han-mhaith.

Tomás: Níor chuala mé é sin. Bhí mé sa siopa áitiúil ag an am ag ceannach an nuachtáin.

GRAMADACH

An Aidiacht - Céimeanna Comparáide

The Adjective - Comparative Degrees

Rialta <i>Regular</i>		
Mar Shampla:		
trom - <i>heavy</i>	níos troime - <i>heavier</i>	is troime - <i>heaviest</i>
éadrom - <i>light</i>	níos éadroime - <i>lighter</i>	is éadroime - <i>lightest</i>
óg - <i>young</i>	níos óige - <i>younger</i>	is óige - <i>youngest</i>
sean - <i>old</i>	níos sine - <i>older</i>	is sine - <i>oldest</i>
láidir - <i>strong</i>	níos láidre - <i>stronger</i>	is láidre - <i>strongest</i>
Neamhrialta <i>Irregular</i>		
Mar shampla:		
mór - <i>big</i>	níos mó - <i>bigger</i>	is mó - <i>biggest</i>
beag - <i>small</i>	níos lú - <i>smaller</i>	is lú - <i>smallest</i>
maith - <i>good</i>	níos fearr - <i>better</i>	is fearr - <i>best</i>
olc - <i>bad</i>	níos measa - <i>worse</i>	is measa - <i>worst</i>
te - <i>hot</i>	níos teo - <i>hotter</i>	is teo - <i>hottest</i>
breá - <i>fine</i>	níos breátha - <i>finer</i>	is breátha - <i>finest</i>
álainn - <i>beautiful</i>	níos áille - <i>more beautiful</i>	is áille - <i>most beautiful</i>

Bain na lúbíní agus scríobh amach na habairtí i gceart.

1. Tá Rónán (níos:óg) ná Ciara ach is í Cáit an duine (is:óg) sa rang.

2. Tá Mícheál (níos:sean) ná Aisling agus tá sé (níos:trom) ná í freisin.

3. Tá an Spáinn (níos:mór) ná Éire agus (níos:te) ná Éire.

4. Tá an madra (níos:beag) ná an capall ach tá an capall (níos:láidir).

5. Tá Eoghan (níos:maith) ná Liam ag seinm ceoil ach is í Bríd an duine (is:maith) den triúr.

6. Tá Deirdre (níos:olc) ná Neasa ag canadh ach tá sí (níos:maith) ná Síle.

7. Bíonn an aimsir sa samhradh (níos:álainn) ná mar a bhíonn sí sa gheimhreadh agus bíonn an gairdín (níos:álainn).

8. Tá Colm (níos:maith) ná Eoghan ag rith ach is é Tomás an duine (is:maith) sa rang.

9. Tá an *Sunday Independent* (níos: trom) ná *Foinse* ach tá sé (níos:éadrom) ná an *Sunday Times*.

10. Tá péacóg (níos:mór) ná pearóid agus (níos:álainn) freisin.

FREAGRAÍ

1. Tá Rónán níos óige ná Ciara ach is í Cáit an duine is óige sa rang
2. Tá Míchéal níos sine ná Aisling agus tá sé níos troime ná í freisin.
3. Tá an Spáinn níos mó ná Éire agus níos teo ná Éire.
4. Tá an madra níos lú ná an capall ach tá an capall níos láidre.
5. Tá Eoghan níos fearr ná Liam ag seinm ceoil ach is í Bríd an duine is fearr den triúr.
6. Tá Deirdre níos measa ná Neasa ag canadh ach tá sí níos fearr ná Síle.
7. Bíonn an aimsir sa samhradh níos áille ná mar a bhíonn sí sa gheimhreadh agus bíonn an gairdín níos áille.

8. Tá Colm níos fearr ná Eoghan ag rith ach is é Tomás an duine is fearr sa rang.
9. Tá an *Sunday Independent* níos troime ná *Foinse* ach tá sé níos éadroime ná an *Sunday Times*.
10. Tá péacóg níos mó ná pearóid agus níos áille freisin.

SEANFHOCAIL LE FOGHLAIM

Bíonn caora dhubh ar an tréad is gile.

caora = sheep; tréad = flock, tribe; geal = bright; an tréad is gile = the brightest/whitest flock.

There is a black sheep in the whitest flock/in every family.

Bíonn eisceacht (exception) ann i gcónaí.

Níl saoi gan locht.

saoi = wise, learned person; locht = fault, weakness.

There is no wise person who does not have a fault. Even Homer nods. We all make mistakes.

Déanann gach duine botún (a mistake) anois is arís.

Is olc an ghaoth nach séideann do dhuine éigin.

olc = dona; an ghaoth = the wind; nach séideann = that does not blow.

It's an ill wind that blows nobody good.

Is drochrud (a bad thing) é rud éigin nach ndéanann maitheas (good) d'aon duine.

Ná scaoil do rún le buachaill ciúin.

ná scaoil = do not let go, relax; rún = secret.

Do not tell your secret to a quiet boy.

Ná hinis do rún do bhuachaill ciúin.

Briseann an dúchas trí shúile an chait.

dúchas = nature, instinct; trí shúile an chait = through the eyes of the cat.

Nature breaks out through the eyes of the cat. People follow their instinct.

If it's in a person's nature or breed to be a particular way, that person will be that way.

Leanann daoine (people follow) a nádúr.

Ní dhéanfadh an saol capall rása d'asal.

ní dhéanfadh an saol = life would not make; capall rása = a racehorse; asal = donkey.

Life would not convert a donkey into a racehorse.

You cannot make a silk purse out of a sow's ear.

Is cuma (it doesn't matter) cé mhéid traenáil a dhéanann duine, ní féidir lúthchleasaí (athlete) a dhéanamh as duine nach lúthchleasaí é/í.

Cuir síoda ar ghabhar ach is gabhar i gcónaí é.

síoda = silk; gabhar = goat.

Put silk on a goat but it's still a goat. No matter how you dress up something, you cannot change it.

Is féidir éadaí deasa a chur ar dhuine ach is é an duine céanna atá ann i gcónaí.

Ná scaoil do rún le buachail ciúin.

LOGAINMNEACHA

CARRAIG

Ainm Gaeilge**Ainm Béarla****Míniú**

An Charraig Dhubh

*Blackrock**the black rock
carrraig = (a) rock
dubh = black*

Carraig na Siúire

*Carrick-on- Suir**the rock in the river Suir*

Carraig Mhór

*Carrickmore**big rock*

Carraig an tSionnaigh

*Foxrock**the rock of the
fox
sionnach = (a) fox*

Carraig Airt

*Carrigart**the rock of Art*

Carraig Fhearghasa

*Carrickfergus**the rock of
Fergus*

Carraig Mhachaire Rois

*Carrickmacross**the rock of the
plane of the
grove
machaire = (a) plain
ros = (a) grove/wood*

Carraig Álainn

*Carraickallen**the lovely rock
álainn= lovely/beautiful*

Carraig na bhFear

*Carrignavar**the rock of the
men
fear = (a) man*

Carraig Aonair

*The Fastnet**the rock on its own
aonar = solitary, single*

AONAD A SÉ

AG MÚINEADH

San Aonad seo cuirfear ar do chumas:

- beannú do dhuine agus beannú ar ais
- slán a fhágáil
- tuairisciú
- aontú
- comhghairdeas a dhéanamh
- buíochas a ghabháil
- taitneamh a léiriú
- mian a léiriú
- éad a chur in iúl
- tuairim a nochtadh
- fiosrú faoi chuimhne agus cuimhne a léiriú
- a léiriú gur gá rud éigin a dhéanamh.

COMHRÁ

Is múinteoirí iad Aisling agus Pól. Tá seanathne (*old acquaintance*) acu ar a chéile. Bhí siad sa choláiste le chéile in Aberystwyth. Buaileann siad lena chéile, trí thimpiste (*by accident*), san ollmhargadh (*supermarket*) ar an Satharn.

Aisling: Dia duit, a Phóil!
Hello, Paul!

Pól: Dia is Muire duit, a Aisling! Nach bhfuil an áit seo an-ghnóthach?
Hello, Aisling! Isn't this place very busy?

Aisling: Tá. Bíonn gach duine ag siopadóireacht ag an am seo ar an Satharn... Comhghairdeas, a Phóil! Cloisim go bhfuil post nua faighte agat sa bhaile.
Yes, it is. Everyone is shopping at this time on Saturday. Congratulations, Paul! I heard that you have gotten a new job at home.

Pól: Go raibh míle maith agat, a Aisling. Bhí ríméad orm an post a fháil. Beidh mé ag tosú ar an gcéad lá de Mheán Fómhair.
Thanks a thousand, Aisling. I was delighted to get the job. I will be starting on the first day of September.

Aisling: Táim in éad leat! Ba bhreá liom a bheith ag obair i nGaillimh! Cá bhfuil an scoil go baileach?
I'm envious of you! I would love to be working in Galway! Where is the school exactly?

Pól: Tá sí suite ar an gCeathrú Rua. Scoil cheathrar oide is ea í. Beidh mé i mo mhúinteoir tacaíochta.
It is situated in Carraroe. It is a four teacher school. I will be a support teacher.

Aisling: Tá an t-ádh leat! Tá tú cáilithe don phost sin, ar ndóigh!
You are lucky! You are qualified for that job, of course!

Pól: Tá an t-ádh liom, ceart go leor, go bhfuil dioplóma agam san Oideachas Speisialta.
I am lucky, alright, to have a diploma in Special Education.

Aisling: An post buan é?

Is it a permanent position?

Pól: Ní hea. Post sealadach is ea é. Ach tá seans ann go mbeidh post buan sa scoil an bhliain seo chugainn.
No, it's not. It's a temporary position. But there is a chance that there will be a permanent position in the school next year.

Aisling: Tá sé sin togha! Beidh saol sóisialta iontach agat ar an gCeathrú Rua.
That's wonderful! You will have a wonderful social life in Carraroe.

Pól: Bhuel, beidh mé gar go leor do chathair na Gaillimhe ar aon nós.
Well, I'll be close enough to Galway city anyway.

Aisling: An cuimhin leat Muireann?
Do you remember Muireann?

Pól: Is cuimhin. Bhí sí sa Choláiste linn in Aberystwyth. Bhí sí ard agus fionn.
Yes, I do. She was in College with us in Aberystwyth. She was tall and blonde.

Aisling: Bhuel! Chuala mé, le déanaí, go bhfuair sí post mar phríomhoide i mBearna.
Well, I heard, lately, that she got a job as a principal in Bearna.

Pól: Caithfidh mé téacs a chur chuici. Ó, féach ar an am! Beidh mé déanach. Slán leat.
I must send her a text. Oh, look at the time! I'll be late. Goodbye.

Aisling: Ceart go leor a Phóil. Go n-éirí leat! Slán tamall!
Alright, Paul. Best of luck! Goodbye for now.

FOCLÓIR LE FOGHLAIM

ag múineadh - *teaching*
an mhúinteoireacht - *the teaching profession*
scoil dhá oide - *(a) two teacher school*

post- *(a) job*
post buan - *(a) permanent job*
post sealadach - *(a) temporary job*
post lánaimseartha - *(a) full time job*

post páirtaimseatha - *(a) part-time job*
post suimiúil - *(an) interesting job*
post dúshlánach - *(a) challenging job*

foireann na Scoile - school staff
múinteoir - *(a) teacher*
múinteoir ranga - *(a) class teacher*
múinteoir acmhainne - *(a) resource teacher*
múinteoir tacaíochta - *(a) learning support teacher*
oide- *teacher*
príomhoide - *(a) principal*
príomhoideacht - *(a) principalship*
rúnaí - *(a) secretary*

oiliúint - training
Baitsiléireacht san Ealaín - *(a) Bachelorhood in Arts*
Baitsiléireacht san Oideachas - *(a) Bachelorhood in Education*
coláiste tríú leibhéal - *(a) third level college*
cáilíocht - *(a) qualification*
an cháilíocht - *the qualification*
cáilíocht san oideachas speisialta - *(a) qualification in special education*
dioplóma - *(a) diploma*
an dioplóma - *the diploma*
céim - *(a) degree*
an chéim - *the degree*
fuair mé mo cháilíocht - *I got my qualification*
mo chuid oiliúna - *my training*
oileadh mé - *I was trained*
teastas - *(a) certificate*

tréithe - traits
tréith - *(a) trait*
ag spreagadh páistí - *inspiring children*

cruthaitheach - *creative*
dea-eagraithe - *well organised*
dearfach - *positive*
díograiseach - *enthusiastic*
dúthrachtach - *diligent*
fadradharcach - *visionary*
gairmiúil - *professional*
greannmhar - *funny*
suimiúil - *interesting*
spreagúil - *inspiring*
tuisceanach - *understanding*

ábhair scoile - school subjects

Béarla - *English*
Ceol - *Music*
Corpoideachas - *Physical Education*
Drámaíocht - *Drama*
Eolaíocht - *Science*
Gaeilge - *Irish*
Mata - *Maths*
Matamaitic - *Mathematics*
Na hAmharcealaíona - *The Visual Arts*
Oideachas Ealaíon - *Arts Education*
Oideachas Reiligiúnach - *Religious Education*
Oideachas Sóisialta, Imshaoil agus Eolaíochta (OSIE) - *Social Environmental and Scientific Education (SESE)*
Oideachas Sóisialta, Pearsanta agus Sláinte (OSPS) - *Social, Personal and Health Education*
Stair - *History*
Tíreolaíocht - *Geography*

sa scoil - in the school
áireamhán - *(a) calculator*
áiseanna - *facilities*
bioróir - *pencil parer*
bosca bruscair - *(a) rubbish bin*
bosca lóin - *(a) lunch box*

buidéal - (a) *bottle*
cailc - *chalk*
cairt - (a) *chart*
cartán - *carton*
cathaoir - (a) *chair*
clár bán - (a) *whiteboard*
clár dubh - (a) *blackboard*
cóipleabhar - (a) *copybook*
deasc - (a) *desk*
dlúthdhiosca - (a) *CD*
físeán - (a) *video*
físthaifeadán - (a) *video recorder*
fótachóip - (a) *photocopy*
inneall fótachóipeála - (a) *photocopier*
leabhar - (a) *book*
leithreas - (a) *toilet*
luaschárta - (a) *flashcard*
mála peann luaidhe - (a) *pencil case*
mála scoile - (a) *schoolbag*
marcóir - (a) *marker*
oifig - (an) *office*
osteilgeoir - (an) *overhead projector*
pasáiste - (a) *corridor*
peann - (a) *pen*
peann luaidhe - (a) *pencil*
póstaer - (a) *poster*
rialóir - (a) *ruler*
ríomhaire - (a) *computer*
scáileán - (a) *screen*
scriosán - (a) *rubber, (an) eraser*

seinnteoir dlúthdhioscaí - (a) *CD player*
seomra foirne - (a) *staffroom*
seomra ranga - (a) *classroom*
téipthaifeadán - (a) *tape recorder*
trealamh - *equipment*
tuairiscí scoile - *school reports*

Comhghairdeas! - *Congratulations!*
Tá ríméad orm. - *I am delighted.*
Tosaigh. - *Start.*
thosaigh mé - *I started*
ag tosú - *starting*
suite - *situated*
an chathair - *the city*
i lár na cathrach - *in the city centre*
cuimhne - *memory*
An cuimhin leat? - *Do you remember?*
is cuimhin liom - *I remember*
Faigh. - *Get.*
faighte - *gotten*
oileán - *island*
spéis - *interest*
spéisiúil - *interesting*
liúntas - *allowance*
Tuill. - *Earn. Deserve.*
tuillte - *earned, deserved*

AISTRIGH GO GAELIGE

Tá Aoife agus Darach ag caint faoi phoist i scoileanna.

Aoife: God be with you! I heard you have gotten a principalship. Congratulations!

Darach: *Thank you. I am delighted. I will be starting next week.*

Aoife: *Where is the school situated?*

Darach: *It is situated in the city centre. It is a twenty teacher school.*

Aoife: *Do you remember Seán who was in College with us?*

Darach: *Yes, I do. I remember him well. He was very tall.*

Aoife: *Well! He's gotten a job on an island, in the Gaeltacht.*

Darach: *That's interesting. He'll have two allowances so!*

Aoife: *You'll have a fine allowance yourself!*

Darach: *I'll deserve it!*

FREAGRAÍ

Aoife: Dia duit. Chuala mé go bhfuil príomhoideacht faighte agat. Comhghairdeas!

Darach: Go raibh maith agat. Tá ríméad orm. Beidh mé ag tosú an tseachtain seo chugainn.

Aoife: Cá bhfuil an scoil suite?

Darach: Tá sí suite i lár na cathrach. Scoil fiche oide is ea í.

Aoife: An cuimhin leat Seán a bhí sa Choláiste linn?

Darach: Is cuimhin. Is cuimhin liom é go maith. Bhí sé an-ard.

Aoife: Bhuel! Tá post faighte aige ar oileán, sa Ghaeltacht.

Darach: Tá sé sin spéisiúil. Beidh dhá liúntas aige!
Aoife: Beidh liúntas breá agat féin!
Darach: Beidh sé tuillte agam!

GRAMADACH

An Forainm Réamhfhoclach

The Prepositional Pronoun

- Is éard atá san Fhorainm Réamhfhoclach ná an Forainm agus an Réamhfhocal Simplí le chéile.
- **Is féidir** 'ag Pól', 'ar Thomás', 'le hÁine' a rá.
- **Ní féidir** 'ag sé', 'ar sé' ná 'le sí' a rá. Cuireann tú an réamhfhocal agus an forainm le chéile agus déanann tú forainm réamhfhoclach.

Mar shampla:

ag + sí = aici

ar + mé = orm

le + sinn = linn

Réamhfhocal Simplí →	Ag (<i>at</i>)	ar (<i>on</i>)	le (<i>with</i>)
Forainm ↓			
mé (me)	Agam	Orm	Liom
tú (you)	Agat	Ort	Leat
sé (he)	Aige	Air	Leis
sí (she)	Aici	Uirthi	Léi
sinn/muid (we)	Againn	Orainn	Linn
sibh (you pl.)	Agaibh	Oraibh	Libh
siad (they)	Acu	Orthu	Leo

Leanann 'ar' na focail seo a leanas:

- áthas, brón, éad, eagla, fearg, ríméad

Mar shampla: Tá áthas ar Mháire.

Tá áthas (ar: sí) uirthi.

Máire is happy.

She is happy.

Leanann 'ag' na focail seo a leanas:

- Tá post nua

Mar shampla: Tá post nua ag Dónall.

Tá post nua (ag: sé) aige.

Dónall has a new job.

He has a new job.

Leanann 'le' na focail seo a leanas:

- cuimhin

Mar Shampla: An cuimhin le Máire?
An cuimhin (le: sí) léi ?

*Does Mary remember?
Does she remember?*

- Is breá

Mar shampla: Is breá le Pádraig Gaillimh.
Is breá (le: sé) leis Gaillimh.

*Pádraig likes Galway.
He likes Galway.*

- In éad

Mar shampla: Táim in éad le Séamus.
Táim in éad (le: sé) leis.

*I am envious of Séamus.
I am envious of him.*

Leanann 'ag' agus 'ar' an focal seo a leanas:

- aithne

Mar shampla: Tá aithne agam ar Shíle.

I know Síle.

Tá aithne (ag:mé) agam (ar:sí) uirthi. *I know her.*

Scríobh an fhoirm cheart sa bhearna. Tá an chéad cheann déanta duit:

1. Tá ríméad (ar +mé) orm.
2. Tá brón (ar + sí)_____.
3. Tá eagla (ar + siad)_____.
4. Tá fearg (ar + sinn)_____.
5. Tá post nua (ag + tú)_____.
6. Tá post nua (ag + sí)_____.
7. An cuimhin (le + tú)_____?
8. An cuimhin (le + sibh) _____?
9. Is breá (le + mé) _____ Corcaigh.
- 10 Táim in éad (le + siad)_____.

FREAGRAÍ

1. Tá ríméad orm.
2. Tá brón uirthi.
3. Tá eagla orthu.
4. Tá fearg orainn.

5. Tá post nua agat.
6. Tá post nua aici.
7. An cuimhin leat?
8. An cuimhin libh?
9. Is breá liom Corcaigh.
10. Táim in éad leo.

SEANFHOCAIL LE FOGHLAIM

Is binn béal ina thost.

binn = sweet, melodious; béal ina thost = a mouth in silence.

The silent mouth is melodious. Silence is golden.

Tá sé go deas éisteacht le duine ciúin.

Is minic a bhris béal duine a shrón.

minic = often.

It is often that a person's mouth broke his nose. It is often that a person said something that got him into trouble.

Is minic a dúirt duine rud éigin a tharraing trioblóid (that drew trouble) air féin.

Is minic ciúin ciontach.

ciúin = quiet; ciontach = guilty.

The quiet person is often the guilty person.

Nuair a bhíonn trioblóid ann, is é an duine ciúin an duine ciontach, go minic.

Ní thagann ciall roimh aois.

ciall = sense, reason; aois = age.

Sense does not come before age. You cannot put an old head on young shoulders.

Ní féidir a bheith ag súil (it cannot be expected) go mbeidh duine óg, ciallmhar (sensible) i gcónaí (always).

Ní féidir fear gan cheann a chrochadh.

fear gan cheann = a man without a head; a chrochadh = to hang.

You can't hang a man who has no head. You can't blame a person who has no sense.

Ní féidir an milleán (blame) a chur ar dhuine éigin nach bhfuil an ciall (the sense) aige.

Ní hé lá na báistí lá na bpáistí.

lá na báistí = the day of rain, the rainy day; lá na bpáistí = the children's day.

The rainy day is not the children's day. You cannot let children out to play on a rainy day.

Ní féidir páistí a ligean amach (to let out), lá fliuch (a wet day).

Ní hé lá na gaoithe lá na scolb.

lá na gaoithe = the day of wind, the windy day; scolb = scollop, looped stick for securing thatch.

The windy day is not the day for securing the thatch. There is a suitable day for everything.

Tá lá oiriúnach (suitable) ann do gach rud.

An té nach gcuireann san earrach, ní bhainfidh sé san fhómhar.

an té = an duine; nach gcuireann san earrach = who does not sow in the spring;

ní bhainfidh sé = he will not reap; san fhómhar = in the autumn/harvest.

He who does not sow in the spring, will not reap in the harvest. He who does not do the preparatory work, will not reap the rewards. He who does not study during the year, will not get good results at the end of the year.

An duine nach ndéanann an obair, ní bhfaighidh sé (he will not get) na torthaí (the fruits).

Ní hé lá na gaoithe lá na scolb.

LOGAINMNEACHA

CLUAIN

Ainm Gaeilge	Ainm Béarla	Míniú
Cluain Tarbh	<i>Clontarf</i>	<i>the meadow of the bulls cluain = (a) meadow tarbh = (a) bull</i>
Cluain Mic Nois	<i>Clonmacnoise</i>	<i>the meadow of the sons of Noas mac = son</i>
Cluain Meala	<i>Clonmel</i>	<i>the meadow of honey mil = honey</i>
Cluain Ard	<i>Clonard</i>	<i>the high meadow</i>
Cluain Saileach	<i>Clonsilla</i>	<i>the meadow of the sallies, willows</i>
Cluain Sceach	<i>Clonskeagh</i>	<i>the meadow of the thornbushes sceach = (a) thornbush</i>

AGUISÍN

BRIATHRA

An Chéad Réimniú (The First Conjugation)

Mar shampla:

CUIR**ÓL**

An Modh Ordaitheach (The Imperative Mood)

uatha (sing.)	iolra (pl.)	uatha (sing.)	iolra (pl.)
cuir	cuirigí	ól	ólaigí

An tAinm Briathartha (The Verbal Noun)

ag cur - *putting*
cur - *to put*

ag ól - *drinking*
ól - *to drink*

An Aimsir Chaite (The Past Tense)

chuir mé - chuireamar
chuir tú - chuir sibh
chuir sé/sí - chuir siad

d'ól mé - d'ólamar
d'ól tú - d'ól sibh
d'ól sé/sí - d'ól siad

an chuir? níor chuir

an ól? níor ól

An Aimsir Láithreach (The Present Tense)

cuirim - cuirimid
cuireann tú - cuireann sibh
cuireann sé/sí - cuireann siad

ólaim - ólaimid
ólann tú - ólann sibh
ólann sé/sí - ólann siad

an gcuireann? ní cuireann

an ólann? ní ólann

An Aimsir Fháistineach (The Future Tense)

cuirfidh mé - cuirfidimid
cuirfidh tú - cuirfidh sibh
cuirfidh sé/sí - cuirfidh siad

ólfaidh mé - ólfaimid
ólfaidh tú - ólfaidh sibh
ólfaidh sé/sí - ólfaidh siad

an gcuirfidh? ní cuirfidh

an ólfaidh? ní ólfaidh

Briathra eile sa Chéad Réimniú: tóg, bris, dún, caith, féach.

CLEACHTAÍ 1

A. Aistrigh go Gaeilge:

1. I drink tea but I don't drink coffee.

2. Mary is drinking water.

3. Do you take sugar?

4. She put her bag on the floor.

5. Will you put up a Christmas tree?

6. I will not look at that programme again.

7. Paul! Throw that in the bin and close the door.

8. Did Mary wear her new dress yet?

9. We drank all the milk last night.

10. Do you wear socks in bed?

B. Lión isteach na bearnaí leis an bhfoirm cheart den bhriathar:

1. A bhuachaillí! (Seas)_____ sa líne.

2. (Seas:mé)_____ ag an doras gach maidin.

3. Ar (seinn:siad)_____ an píosa ceoil go mall inné?

4. A Mháire! (Cas)_____ timpeall.

5. (Léim:mé)_____ isteach san uisce amárach.

6. (Fág:mé)_____ an teach ag a seacht a chlog gach maidin.

7. (Caith:mé)_____ gach oíche ag staidéar.

8. (Múin:mé)_____ Béarla gach lá.

9. Ní (caith: sí)_____ cóta sa samhradh de ghnáth.

10. An (bris)_____ Seán an riail sin amárach?

(freagraí ag deireadh an leabhair)

An Dara Réimniú (The Second Conjugation)

Mar shampla:

CEANNAIGH

IMIGH

An Modh Ordaitheach (The Imperative Mood)

uatha (sing.)	iolra (pl.)	uatha (sing.)	iolra (pl.)
ceannaigh	ceannaígí	imigh	imígí

An tAinm Briathartha (The Verbal Noun)

ag ceannach - buying
ceannach - to buy

ag imeacht - going
imeacht - to go

An Aimsir Chaite (The Past Tense)

cheannaigh mé - cheannaíomar
cheannaigh tú - cheannaigh sibh
cheannaigh sé/sí - cheannaigh siad

d'imigh mé - d'imíomar
d'imigh tú - d'imigh sibh
d'imigh sé/sí - d'imigh siad

ar cheannaigh? níor cheannaigh

ar imigh? níor imigh

An Aimsir Láithreach (The Present Tense)

ceannaím - ceannaímid
ceannaíonn tú - ceannaíonn sibh
ceannaíonn sé/sí - ceannaíonn siad

imím - imímid
imíonn tú - imíonn sibh
imíonn sé/sí - imíonn siad

an gceannaíonn? ní cheannaíonn

an imíonn? ní imíonn

An Aimsir Fháistineach (The Future Tense)

ceannóidh mé - ceannóimid
ceannóidh tú - ceannóidh sibh
ceannóidh sé/sí - ceannóidh siad

imeoidh mé - imeoimid
imeoidh tú - imeoidh sibh
imeoidh sé/sí - imeoidh siad

an gceannóidh? ní cheannóidh

an imeoidh? ní imeoidh

Briathra eile sa Dara Réimniú: críochnaigh, foghlaim, tarraing, imir, inis.

CLEACHTAÍ 2

A. Aistrigh go Gaeilge:

1. Did you buy that book in the shop?

2. He learned the poem last night.

3. Will you go to Dublin tomorrow?

4. I will tell you a story.

5. The train is going now.

6. She didn't finish her homework yet.

7. Liam! Draw a picture now.

8. Girls! Go down to the office.

9. Síle is learning a new song.

10. He never buys a newspaper.

B. Lión isteach na bearnaí leis an bhfoirm cheart den bhriathar:

1. A bhuachaillí! (Dathaigh)_____ an pictiúr anois.

2. (Críochnaigh:sinn)_____ an obair sin inné.

3. (Tosaigh:mé)_____ an leabhar sin amárach.

4. (Cabhraigh:mé)_____ leis na páistí gach lá.

5. (Dúisigh:siad)_____ ar a seacht a chlog gach maidin.

6. (Foghlaim:sí)_____ dán Gaeilge gach mí.

7. An (imir:tú)_____ camógaíocht gach Satharn?

8. Ar (tarraing: tú)_____ an pictiúr sin fós?

9. Níor (gortaigh)_____ Máire a glúin inné.

10. (Éirigh: mé)_____ go moch maidin inné.

(freagraí ag deireadh an leabhair)

Na Briathra Neamhrialta (The Irregular Verbs)

TAR		CLOIS
An Modh Ordaitheach (The Imperative Mood)		
uatha (sing.) tar	iolra (pl.) tagaigí	uatha (sing.) _____
An tAinm Briathartha (The Verbal Noun)		
ag teacht - <i>coming</i> teacht - <i>to come</i>		ag cloisteáil - <i>hearing</i> cloisteáil - <i>to hear</i>
An Aimsir Chaite (The Past Tense)		
tháinig mé - tháingamar tháinig tú - tháinig sibh tháinig sé/sí - tháinig siad		chuala mé - chualamar chuala tú - chuala sibh chuala sé/sí - chuala siad
an tháinig? níor tháinig		an chuala? níor chuala
An Aimsir Láithreach (The Present Tense)		
tagaim - tagaimid tagann tú - tagann sibh tagann sé/sí - tagann siad		cloisim - cloisimid cloiseann tú - cloiseann sibh cloiseann sé/sí - cloiseann siad
an dtagann? ní thagann		an gcloiseann? ní chloiseann
An Aimsir Fháistineach (The Future Tense)		
tiocfaidh mé - tiocfaimid tiocfaidh tú - tiocfaidh sibh tiocfaidh sé/sí - tiocfaidh siad		cloisfidh mé - cloisfimid cloisfidh tú - cloisfidh sibh cloisfidh sé/sí - cloisfidh siad
an dtiocfaidh? ní thiocfaidh		an gcloisfidh? ní chloisfidh

CLEACHTAÍ 3

A. Aistrigh go Gaeilge:

1. Liam! Come in.

2. Children! Come in.

3. Did Santa Claus come?

4. Monday comes after Sunday.

5. Will you come cycling with me?

6. Did you hear the News this morning?

7. I will hear from Thomas tomorrow.

8. I hear the birds singing.

9. The wind is to be heard.

10. I didn't hear the song yet.

B. Lión isteach na bearnaí leis an bhfoirm cheart den bhriathar:

1. (Tar) _____ fear an phoist gach maidin.

2. (Tar) _____ an litir sin amárach.

3. (Tar) _____ sneachta aréir.

4. An (tar: tú) _____ go dtí an dráma anocht?

5. (Tar: sinn) _____ le chéile tráthnóna inné.

6. An (clois: tú) _____ ó Bhríd gach deireadh seachtaine?

7. An (clois: mé) _____ uait amárach?

8. (Clois: sinn) _____ an scéal sin inné.

9. Ní (clois) _____ Máire ach an drochscéal i gcónaí.

10. Ar (clois: tú) _____ céard a tharla inné?

(freagraí ag deireadh an leabhair)

Na Briathra Neamhrialta

(The Irregular Verbs)

TABHAIR		FEIC	
An Modh Ordaitheach <i>(The Imperative Mood)</i>			
uatha (sing.) tabhair	iolra (pl.) tugaigí	uatha (sing.) feic	iolra (pl.) feicigí
An tAinm Briathartha <i>(The Verbal Noun)</i>			
ag tabhairt - <i>giving</i> tabhairt - <i>to give</i>		ag feiceáil - <i>seeing</i> feiceáil - <i>to see</i>	
An Aimsir Chaite <i>(The Past Tense)</i>			
thug mé - thugamar thug tú - thug sibh thug sé/sí - thug siad		chonaic mé - chonaiceamar chonaic tú - chonaic sibh chonaic sé/sí - chonaic siad	
an thug? níor thug		an bhfaca? ní fhaca	
An Aimsir Láithreach <i>(The Present Tense)</i>			
tugaim - tugaimid tugann tú - tugann sibh tugann sé/sí - tugann siad		feicim - feicimid feiceann tú - feiceann sibh feiceann sé/sí - feiceann siad	
an dtugann? ní thugann		an bhfeiceann? ní fheiceann	
An Aimsir Fháistineach <i>(The Future Tense)</i>			
tabharfaidh mé - tabharfaimid tabharfaidh tú - tabharfaidh sibh tabharfaidh sé/sí - tabharfaidh siad		feicfidh mé - feicfimid feicfidh tú - feicfidh sibh feicfidh sé/sí - feicfidh siad	
an dtabharfaidh? ní thabharfaidh		an bhfeicfidh? ní fheicfidh	

CLEACHTAÍ 4

A. Aistrigh go Gaeilge:

1. John! Give a cup of tea to Nora.

2. I give homework to the children everyday.

3. They will not give the ball back.

4. We gave money to Trócaire.

5. The children do not bring milk to school.

6. I will see you tomorrow.

7. They saw a fox in the yard.

8. I do not see the Principal's car at the gate.

9. Will you see Brendan at the weekend?

10. We didn't see what happened.

B. Lión isteach na bearnaí leis an bhfoirm cheart den bhriathar:

1. (Tabhair: sí) _____ aire don leanbh gach lá.

2. (Tabhair: sinn) _____ bronntanas do Sheán inné.

3. An (tabhair: tú) _____ cabhair dom amárach?

4. Bhí an Príomhoide ag (tabhair) _____ aire don rang.

5. (Tabhair: mé) _____ arán do na héin gach geimhreadh.

6. (Feic mé) _____ trácht ar an mbóthar gach maidin.

7. Ní (feic: sí) _____ a cara an Luan seo chugainn.

8. An (feic: tú) _____ an clár sin ar an teilifís aréir?

9. Ba mhaith liom sneachta a (feic) _____ ag titim.

10. An (feic: sibh) _____ fear an bhainne gach lá?

(freagraí ag deireadh an leabhair)

Na Briathra Neamhrialta (The Irregular Verbs)

TÉIGH	ABAIR		
An Modh Ordaitheach (The Imperative Mood)			
uatha (sing.) téigh	iolra (pl.) téigí	uatha (sing.) abair	iolra (pl.) abraigí
An tAinm Briathartha (The Verbal Noun)			
ag dul - <i>going</i> dul - <i>to go</i>		ag rá - <i>saying</i> rá - <i>to say</i>	
An Aimsir Chaite (The Past Tense)			
chuaigh mé - <i>chuar</i> chuaigh tú - <i>chuaigh sibh</i> chuaigh sé/sí - <i>chuaigh siad</i>		dúirt mé - <i>dúramar</i> dúirt tú - <i>dúirt sibh</i> dúirt sé/sí - <i>dúirt siad</i>	
an ndeachaigh? ní dheachaigh		an ndúirt? ní dúirt	
An Aimsir Láithreach (The Present Tense)			
téim - <i>téimid</i> téann tú - <i>téann sibh</i> téann sé/sí - <i>téann siad</i>		deirim - <i>deirimid</i> deir tú - <i>deir sibh</i> deir sé/sí - <i>deir siad</i>	
an dtéann? ní théann		an ndeir? ní deir	
An Aimsir Fháistineach (The Future Tense)			
rachaidh mé - <i>rachaimid</i> rachaidh tú - <i>rachaidh sibh</i> rachaidh sé/sí - <i>rachaidh siad</i>		déarfaidh mé - <i>déarfaimid</i> déarfaidh tú - <i>déarfaidh sibh</i> déarfaidh sé/sí - déarfaidh siad	
an rachaidh? ní rachaidh		an ndéarfaidh? ní déarfaidh	

CLEACHTAÍ 5

A. Aistrigh go Gaeilge:

1. Niamh! Go down to the shop.

2. Children! Go to the park.

3. We go shopping every Friday.

4. I didn't go to the circus last night.

5. Will you go tonight?

6. Paul! Say the poem.

7. John is saying that he is sick.

8. Did you say what happened?

9. He said the lines from the play.

10. She will not say who said it.

B. Lión isteach na bearnaí leis an bhfoirm cheart den bhriathar:

1. An (téigh: tú) _____ go dtí an scannán sin aréir?

2. (Téigh: mé) _____ ag siúl gach Domhnach.

3. Ní (téigh: sé) _____ ar saoire an samhradh seo chugainn.

4. (Téigh: sinn) _____ go dtí an trá arú inné.

5. Ní (téigh: sinn) _____ síos an bóthar sin gach lá.

6. Ní féidir liom a (abair) _____ céard a tharla.

7. (Abair: mé) _____ an dán sin duit amárach.

8. (Abair: mé) _____ i gcónaí gur siopa maith é.

9. (Abair: sinn) _____ leis na gardaí inné teacht go dtí an scoil.

10. Ní (abair: mé) _____ aon rud le Brian amárach.

(freagraí ag deireadh an leabhair)

Na Briathra Neamhrialta (The Irregular Verbs)

ITH		DÉAN
An Modh Ordaitheach (The Imperative Mood)		
uatha (sing.) ith	iolra (pl.) ithigí	uatha (sing.) déan
		iolra (pl.) déanaigí
An tAinm Briathartha (The Verbal Noun)		
ag ithe - <i>eating</i> ithe - <i>to eat</i>		ag déanamh - <i>doing</i> déanamh - <i>to do</i>
An Aimsir Chaite (The Past Tense)		
d'ith mé - d'itheamar d'ith tú - d'ith sibh d'ith sé/sí - d'ith siad		rinne mé - rinneamar rinne tú - rinne sibh rinne sé/sí - rinne siad
an ith? níor ith		an ndearna? ní dhearna
An Aimsir Láithreach (The Present Tense)		
ithim - ithimid itheann tú - itheann sibh itheann sé/sí - itheann siad		déanaim - déanaimid déanann tú - déanann sibh déanann sé/sí - déanann siad
an itheann? ní itheann		an ndéanann? ní dhéanann
An Aimsir Fháistineach (The Future Tense)		
íosfaidh mé - íosfaimid íosfaidh tú - íosfaidh sibh íosfaidh sé/sí - íosfaidh siad		déanfaidh mé - déanfaimid déanfaidh tú - déanfaidh sibh déanfaidh sé/sí - déanfaidh siad
an íosfaidh? ní íosfaidh		an ndéanfaidh? ní dhéanfaidh

CLEACHTAÍ 6

A. Aistrigh go Gaeilge:

1. Aoife! Eat your dinner.

2. She always eats her dinner.

3. Did you eat your lunch?

4. I will not eat anything now.

5. We didn't eat anything during the day.

6. Children! Make a line.

7. I didn't do my homework.

8. I will not forget my pen.

9. He makes bread every Saturday.

10. Will you make my lunch?

B. Lión isteach na bearnaí leis an bhfoirm cheart den bhriathar:

1. Níor (ith: mé) _____ aon bhricfeasta maidin inné.

2. (Ith: mé) _____ bia folláin i gcónaí.

3. Ar (ith: sibh) _____ bhur lón fós?

4. Ní (ith) _____ Ruairí aon rud amárach.

5. Chonaic mé madra ag (ith) _____ cnáimhe.

6. A Chaoimhín! (Déan) _____ d'obair bhaile anois.

7. (Déan: mé) _____ dearmad ar mo scáth báistí i gcónaí.

8. Ní (déan: mé) _____ dearmad go deo ort.

9. An (déan: tú) _____ an pictiúr sin inné?

10. Is féidir le hEoghan aon rud a (déan) _____.

(freagraí ag deireadh an leabhair)

Na Briathra Neamhrialta (The Irregular Verbs)

FAIGH	BEIR
An Modh Ordaitheach (The Imperative Mood)	
uatha (sing.) faigh	uatha (sing.) beir
iolra (pl.) faighigí	iolra (pl.) beirigí
An tAinm Briathartha (The Verbal Noun)	
ag fáil - <i>getting</i> fáil - <i>to get</i>	ag breith - <i>catching</i> breith - <i>to catch</i>
An Aimsir Chaite (The Past Tense)	
fuair mé - fuaireamar fuair tú - fuair sibh fuair sé/sí - fuair siad	rug mé - rugamar rug tú - rug sibh rug sé/sí - rug siad
an bhfuair? ní bhfuair	ar rug? níor rug
An Aimsir Láithreach (The Present Tense)	
faighim - faighimid faigheann tú - faigheann sibh faigheann sé/sí - faigheann siad	beirim - beirimid beireann tú - beireann sibh beireann sé/sí - beireann siad
an bhfaigheann? ní fhaigheann	an mbeireann? ní bheireann
An Aimsir Fháistineach (The Future Tense)	
gheobhaidh mé - gheobhaimid gheobhaidh tú - gheobhaidh sibh gheobhaidh sé/sí - gheobhaidh siad	béarfaidh mé - béarfaimid béarfaidh tú - béarfaidh sibh béarfaidh sé/sí- béarfaidh siad
an bhfaighidh? ní bhfaighidh	an mbéarfaidh? ní bhéarfaidh

CLEACHTAÍ 7

A. Aistrigh go Gaeilge:

1. Did you get that information yet?

2. I get milk in the shop everyday.

3. He will not get that letter tomorrow.

4. He always gets good presents.

5. I would like to get something nice.

6. Cáit! Catch this!

7. I caught a fish.

8. I will catch the bag for you.

9. My cat catches a mouse every night.

10. Dónal caught the ball.

B. Lión isteach na bearnaí leis an bhfoirm cheart den bhriathar:

1. (Faigh: mé) _____ tinneas cinn aréir.

2. (Faigh: mé) _____ slaghdán gach geimhreadh.

3. (Faigh: mé) _____ beart sa phost amárach.

4. An (faigh: tú) _____ an litir sin fós?

5. Ní (faigh: mé) _____ rud ar bith sa siopa inné.

6. (Beir: mé) _____ ar iasc mór inné.

7. An (beir: tú) _____ ar iasc gach samhradh.

8. Ba mhaith liom (beir) _____ ar bhradán.

9. An bhfaca tú é ag (beir) _____ ar an sliotar?

10. (Beir: mé) _____ ar gach liathróid sa chluiche amárach.

(freagraí ag deireadh an leabhair)

Na Briathra Neamhrialta (The Irregular Verbs)

BÍ

An Modh Ordaitheach (The Imperative Mood)

uatha (sing.) iolra (pl.)
bí bígí

An tAinm Briathartha (The Verbal Noun)

bheith - *to be*

An Aimsir Chaite (The Past Tense)

bhí mé - bhíomar
bhí tú - bhí sibh
bhí sé/sí - bhí siad

an raibh? ní raibh

An Aimsir Láithreach (The Present Tense)

táim - táimid
tá tú - tá sibh
tá sé/sí - tá siad

an bhfuil? níl

An Aimsir Ghnáthláithreach (The Continuous Present Tense)

bím - bímid
bíonn tú - bíonn sibh
bíonn sé/sí - bíonn siad

an mbíonn? ní bhíonn

An Aimsir Fháistineach (The Future Tense)

beidh mé - beimid
beidh tú - beidh sibh
beidh sé/sí - beidh siad

an mbeidh? ní bheidh

CLEACHTAÍ 8

A. Aistrigh go Gaeilge:

1. Neasa! Be good!

2. Children! Be good!

3. We were looking at the television last night.

4. Will you be at school tomorrow?

5. It is raining.

6. It is always raining.

7. There will be no school tomorrow.

8. The children did not have permission to go out.

9. You are always talking.

10. We are learning.

B. Lión isteach na bearnaí leis an bhfoirm cheart den bhriathar:

1. (Bí: sinn) _____ ag obair sa ghairdín inné.

2. Ba mhaith liom a (bí) _____ i mo phríomhoide.

3. (Bí: mé) _____ i gcónaí in am don scoil.

4. An (bí: tú) _____ as láthair inné?

5. (Bí: sinn) _____ ag dul ag snámh amárach.

6. (Bí) _____ an aimsir go deas amárach.

7. (Bí) _____ lón deas agam gach lá.

8. An (bí: tú) _____ sa bhaile gach tráthnóna?

9. (Bí: mé) _____ i gcónaí ag troid le mo dheirfiúr.

10. An (bí: tú) _____ ag dul go dtí an zú amárach?

(freagraí ag deireadh an leabhair)

FREAGRAÍ: CLEACHTAÍ 1

A

1. Ólaim tae ach ní ólaim caife.
2. Tá Máire ag ól uisce.
3. An dtógann tú siúcra?
4. Chuir sí a mála ar an urlár.
5. An gcuirfidh tú suas crann Nollag?
6. Ní fhéachfaidh mé ar an gclár sin arís.
7. A Phóil! Caith é sin sa bhosca bruscair agus dún an doras.
8. Ar chaith Máire a gúna nua fós?
9. D'ólamar an bainne go léir aréir.
10. An gcaitheann tú stocaí agus tú sa leaba?

B.

1. Seasaigí
2. Seasaim
3. Ar sheinn siad
4. Cas
5. Léimfidh mé
6. Fágaim
7. Caithim
8. Múinim
9. Ní chaitheann sí
10. An mbrisfidh

FREAGRAÍ: CLEACHTAÍ 2

A.

1. Ar cheannaigh tú an leabhar sin sa siopa?
2. D'fhoghlaim sé an dán aréir.
3. An imeoidh (rachaidh) tú go dtí Baile Átha Cliath amárach?
4. Inseoidh mé scéal duit.
5. Tá an traein ag imeacht (dul) anois.
6. Níor chríochnaigh sí a hobair bhaile fós.
7. A Liam! Tarraing pictiúr anois.
8. A chailíní! Imígí síos go dtí an oifig.
9. Tá Síle ag foghlaim amhráin nua./Tá amhrán nua á fhoghlaim ag Síle.
10. Ní cheannaíonn sé nuachtán riamh.

B.

1. Dathaígí
2. Chríochnaíomar
3. Tosóidh mé
4. Cabhraím
5. Dúisíonn siad
6. Foghlaimíonn sí
7. An imríonn tú
8. Ar tharraing tú?
9. Níor ghortaigh
10. D'éirigh mé

FREAGRAÍ: CLEACHTAÍ 3

A.

1. A Liam! Tar isteach.
2. A pháistí! Tagaigí isteach.
3. Ar tháinig Daidí na Nollag?
4. Tagann an Luan tar éis an Domhnaigh.
5. An dtiocfaidh tú ag rothaíocht liom?
6. Ar chuala tú an Nuacht ar maidin?
7. Cloisfidh mé ó Thomás amárach.
8. Cloisim na héin ag canadh.
9. Tá an ghaoth le cloisteáil.
10. Níor chuala mé an t-amhrán fós.

B.

1. Tagann
2. Tiocfaidh
3. Tháinig
4. An dtiocfaidh tú?
5. Thángamar
6. An gcloiseann tú?
7. An gcloisfidh mé?
8. Chualamar
9. Ní chloiseann
10. Ar chuala tú?

FREAGRAÍ: CLEACHTAÍ 4

A

1. A Sheáin! Tabhair cupán tae do Nóra.
2. Tugaim obair bhaile do na páistí gach lá.
3. Ní thabharfaidh siad an liathróid ar ais.
4. Thugamar airgead do Thrócaire.
5. Ní thugann na páistí bainne ar scoil.
6. Feicfidh mé amárach thú.
7. Chonaic siad sionnach sa chlós.
8. Ní fheicim carr an Phríomhoide ag an ngeata.
9. An bhfeicfidh tú Breandán ag an deireadh seachtaine?
10. Ní fhacamar céard a tharla.

B.

1. Tugann sí
2. Thugamar
3. An dtabharfaidh tú?
4. ag tabhairt
5. Tugaim
6. Feicim
7. Ní fheicfidh sí
8. An bhfaca tú?
9. a fheiceáil
10. An bhfeiceann sibh?

FREAGRAÍ: CLEACHTAÍ 5

A.

1. A Niamh! Téigh síos go dtí an siopa.
2. A pháistí! Téigí go dtí an pháirc.
3. Téimid ag siopadóireacht gach Aoine.
4. Ní dheachaigh mé go dtí an sorcas aréir.
5. An rachaidh tú anocht?
6. A Phóil! Abair an dán.
7. Tá Seán ag rá go bhfuil sé tinn.
8. An ndúirt tú céard a tharla?
9. Dúirt sé na línte ón dráma.
10. Ní déarfaidh sí cé a dúirt é.

B.

1. An ndeachaigh
2. Téim
3. Ní rachaidh sé
4. Chuamar
5. Ní théimid
6. a rá
7. Déarfaidh mé
8. Deirim
9. Dúramar
10. Ní déarfaidh mé

FREAGRAÍ: CLEACHTAÍ 6

A.

1. A Aoife! Ith do dhinnéar.
2. Itheann sí a dinnéar i gcónaí.
3. Ar ith tú do lón?
4. Ní íosfaidh mé aon rud anois.
5. Níor itheamar aon rud i rith an lae.
6. A pháistí! Déanaigí líne.
7. Ní dhearna mé m'obair bhaile.
8. Ní dhéanfaidh mé dearmad ar mo pheann.
9. Déanann sé arán gach Satharn.
10. An ndéanfaidh tú mo lón?

B.

1. Níor ith mé
2. Ithim
3. Ar ith sibh?
4. Ní íosfaidh
5. ag ithe
6. Déan
7. Déanaim
8. Ní dhéanfaidh mé
9. An ndearna tú?
10. a dhéanamh

FREAGRAÍ: CLEACHTAÍ 7

A.

1. An bhfuair tú an t-eolas sin fós?
2. Faighim bainne sa siopa gach lá.
3. Ní bhfaighidh sé an litir sin amárach.
4. Faigheann sé bronntanais mhaithe i gcónaí.
5. Ba mhaith liom rud éigin deas a fháil.
6. A Cháit! Beir air seol!
7. Rug mé ar iasc.
8. Béarfaidh mé ar an mála duit.
9. Beireann mo chat ar luch gach oíche.
10. Rug Dónal ar an liathróid.

B.

1. Fuair mé
2. Faighim
3. Gheobhaidh mé
4. An bhfuair tú?
5. Ní bhfuair mé
6. Rug mé
7. An mbeireann tú?
8. breith
9. ag breith
10. Béarfaidh mé

FREAGRAÍ: CLEACHTAÍ 8

A.

1. A Neasa! Bí go maith!
2. A pháistí! Bígí go maith!
3. Bhíomar ag féachaint ar an teilifís aréir.
4. An mbeidh tú ar scoil amárach?
5. Tá sé ag cur báistí.
6. Bíonn sé i gcónaí ag cur báistí.
7. Ní bheidh aon scoil ann amárach.
8. Ní raibh cead ag na páistí dul amach.
9. Bíonn tú i gcónaí ag caint.
10. Táimid ag foghlaim.

B.

1. Bhíomar
2. a bheith
3. Bím
4. An raibh tú?
5. Beimid
6. Beidh
7. Bíonn
8. An mbíonn tú?
9. Bím
10. An mbeidh?

Í a Labhairt

Cúrsa Gaeilge Tdirmheánach do Mhúinteoirí Bunscoile

Comhrá

Foclóir le Foghlaim

Aistriúcháin

Gramadach

Seanfhocail

Logainmneacha

Coláiste Mhuire
MARINO
INSTITUTE OF EDUCATION

ISBN 1899162024